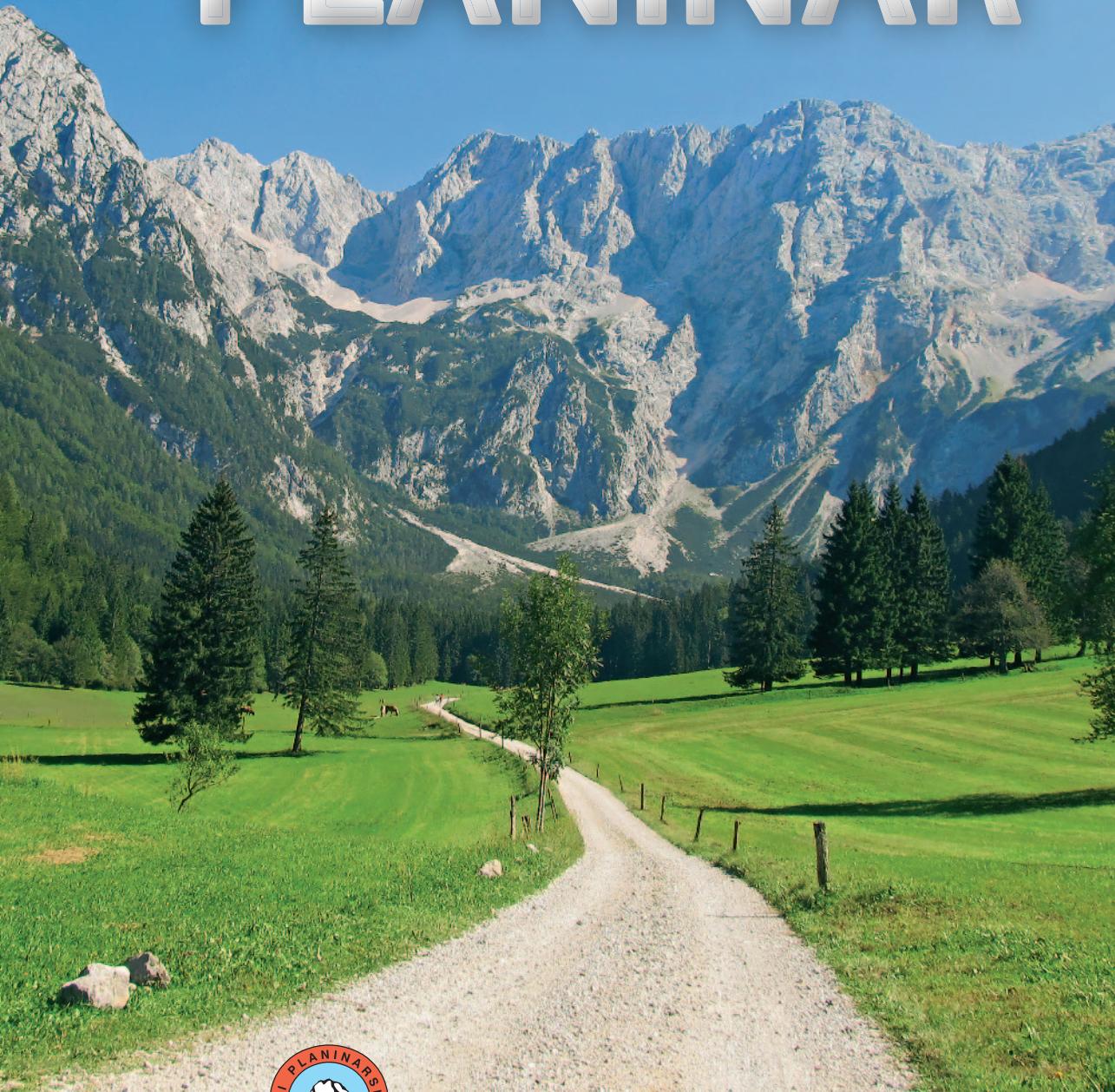
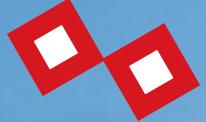


HRVATSKI PLANINAR



ISSN 0354-0650

GODIŠTE 105



ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

6

LIPANJ
2013

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA



»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497



Preplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uređničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić



Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerkra je 15 kuna (+ poština).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do oponiza. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

**264** Noire**270** Što se dogodilo u lipnju 1924. na Everestu**274** Na Dragojlinom putu 170 godina nakon Dragojle**277** Picos de Europa

Sadržaj

Članci

- 264** Noire
Krešimir Milas
- 270** Što se dogodilo u lipnju 1924. na Everestu
Milovan Buchberger
- 274** Na Dragojlinom putu
170 godina nakon Dragojle
Dijana Petrak
- 277** Picos de Europa
Tomislav Juzbašić
- 283** Kočne su pale
Kristina i Dean Jurčić
- 290** Kako smo prvi put prenoćili
na Kleku
Zvonko Trdić
- 293** Ždrilo
Vlado Prpić
- 295** Moj dragi Japetić
Zrinka Kušer
- 298** Medviđak (1027 m)
- 300** Kajbumščakov put
- 300** Planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić«
(1460 m)
- 301** 150 godina hrvatskih uspona u
Himalaji
- 301** www.pdzeljeznicargospic.hr
- 301** Vremeplov

Tema broja

Uspon Malloryja i Irvineja
1924. na Everest

Naslovница

Kamniške Alpe,
foto: Dean Jurčić



Rubrike

- 302** **Planinarski putovi:**
Kod Gračaca otvoren
prvi elektronički
planinarski put
- 303** **Alpinizam:** Novi
klinovi u Dragmanovu
smjeru
- 304** **Nova izdanja:** U
Velebitu, Riješena
velebitska zagonetka
nakon 87 godina
- 306** **Vijesti:** 40. godišnjica
PD-a »Želježničar«,
Izlet u Paklenicu
za školarce s
područja Zadarske
županije, Uspješni
Dani dalmatinskih
planinara, »100 žena
na Klek«
- 311** **Kalendar akcija**

Noire

Krešimir Milas, Zagreb

Nakon takozvana »Tri alpska problema« greben Peuterey mogli bismo nazvati jednom od najvećih alpinističkih tura. U penjačkom smislu najveći greben Europe počinje u selu iznad Courmayera i završava – a gdje drugdje nego na Mont Blancu. Već sama visinska razlika od 4500 metara upućuje na to da se radi o velikom i kompleksnom penjanju. Dodamo li tome detalje u stjeni težine VI, osigurane tek ponekim klinom, stvar počinje mirisati na ozbiljnu pustolovinu.

Smjer Peuterey Integral zapravo je kombinacija triju smjerova. Uspon obično traje tri dana, a tek nedavno izvedeno je prvo ponavljanje kraće od 24 sata. Počinje Južnim grebenom Aiguille Noire de Peutereya (Aiguille Noire, franc. crna igla ili šiljak; čitaj: egij noar), koji je tehnički najteži jer se radi o penjanju 1200 visinskih metara prekrasnoga izloženoga grebena, uglavnom ocjene III–IV, s



Južna stijena Noirea



brojnim detaljima težine V i VI u gornjem dijelu stijene. S vrha Noirea treba se spustiti pomoću užadi 400 m da bi se nastavilo prema Aiguille Blancheu (4112 m), odakle se smjer nastavlja grebenom prema vrhu Mont Blanca. Alpinisti su na vrhu tek na pola svoga puta jer ih očekuje silazak od još dan i pol do Chamonixa i povratak autobusom do automobila u Courmayeru.

Kao ljubitelj pustolovina, napose planinskih grebena, dugo sam maštalo o pokušaju penjanja na Aiguille Noire de Peuterey. Početkom prošle godine počeo sam sve češće penjati s Reneom. Nije mi trebalo dugo da ga nagovorim. Napravili smo nekoliko lijepih i zahtjevnih tura, na kojima smo zaključili da smo dovoljno spremni pokušati. Najvili su pet dana lijepog vremena, a to je bilo sve što

svjetiljki penjali smo bez užeta, neosigurani, ali bitno brži. Bio sam presretan što sam u najvećem i najimpresivnijem grebenu Europe. Mi, mali ljudi, u stijeni tisuću puta većoj od nas, pokret po pokret, hvatište po hvatište, napredujemo prema vrhu... vrhu planine, ali i nekom unutarnjem vrhu koji cijelo vrijeme tražimo u sebi.

Ubrzo se mimoilazimo s Britancima, koji su odustali. Kažu da su neupenjani i da im je to prvi smjer koji penju zajedno. Zaključili su da su zagrizli više nego što mogu prožvakati. U kratkom razgovoru, viseći na užetima, jedan mi daje litru vode. Kaže da će nam trebati. Jedni drugima poželimo sreću i svatko nastavlja svojim putom.

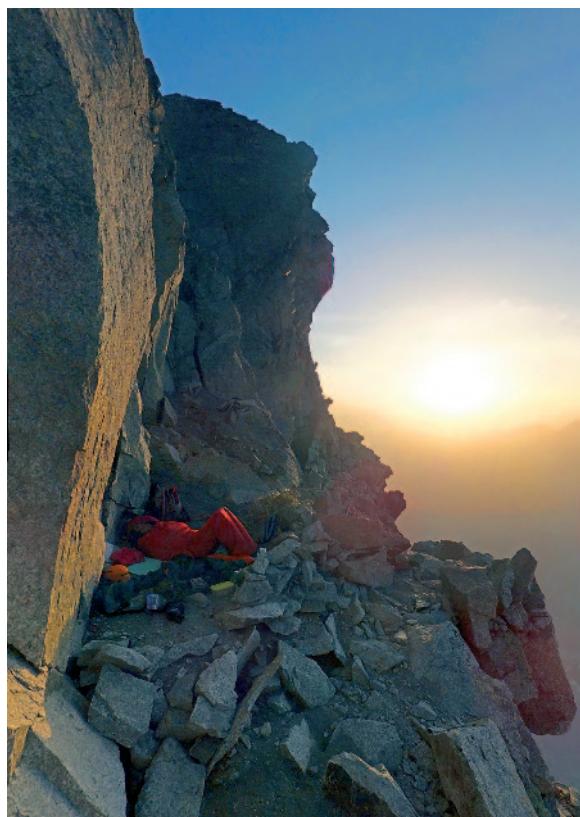
Rene i ja penjemo rastežaj po rastežaj. Na laganim terenu penjemo usporedno, vezani

Kao ljubitelj pustolovina, napose planinskih grebena, dugo sam maštalo o pokušaju penjanja na Aiguille Noire de Peuterey. Početkom prošle godine počeo sam sve češće penjati s Reneom. Nije mi trebalo dugo da ga nagovorim. Napravili smo nekoliko lijepih i zahtjevnih tura, na kojima smo zaključili da smo dovoljno spremni pokušati

nam je trebalo. Počeli smo slagati opremu i vagati ruksake. Zbog kombiniranog terena, na leđima smo morali nositi opremu za bivakiranje, hranu za pet dana, vodu za prvi dan, dok ne dođemo do snijega, dodatnu odjeću, dereze, cepine, opremu za osiguravanje u stijeni, snijegu i ledu te pribor za prvu pomoć. Nikad još nisam bio zabrinutiji prije uspona. Kako će penjati šestice s ruksakom od 15 kilograma?

Koji dan poslije vozili smo se prema Courmayeru. Izmjenjivali smo se za upravljačem: dok je jedan vozio, drugi je spavao, čuvajući snagu. Nakon deset sati vožnje uspinjali smo se strmim klinčanim putom prema skloništu Borelli. Malo iznad skloništa, bliže ulazu u stijenu, zaledli smo na travnatu zaravan ograđenu pola metra visokim suhozidom. Oko nas žuborili su brojni planinski potočići nastali otapanjem snijega. Pomalo smo se smjestili u tanke vreće za spavanje. Razmišljao sam o tome kada ćemo sljedeći put čuti žuborenje vode i utonuo u san.

Probudili smo se prije zore. Iznad nas su na siparu već svijetlike čeone svjetiljke alpinista s istim ciljem. Namjerno smo krenuli kasnije, da u mraku previše ne lutamo stijenom. Za sat vremena ušli smo u svoj smjer. Iako je još bio mrak, uspijevali smo se orijentirati. Pod svjetлом naglavnih



Bivakiranje u stijeni



U zoru, u stijeni

Courmayera pod nogama i razmišljali kako nam je gotovo sva hrana dehidrirana, a vode imamo mnogo manje nego što bismo htjeli. Zaspali smo pomalo gladni i žedni, ali čudno sretni, valjda zato što smo znali da možemo sve izdržati.

Nakon kratke noći i doručka, koji se sastojao od par lizova vode, komadića mrkve i poneke suhe višnje, krenuli smo dalje. Onako ukočen i promrzao, jedva sam čekao da uđem u stijenu i ugrijem tijelo i prste. Već smo uigrani i mnogo brži, navikli smo se na granit, a nakon buđenja bacili smo beskorisnu hranu u prahu pa su nam i ruksaci nešto lakši, ali tu, u gornjem dijelu stijene, čekaju nas najteži dijelovi. Viseća sidrišta, penjanje »petica« i »šestica«, osiguranih tek ponekim klinom. Nekako prolazimo i te najteže dijelove stijene. Odjednom opet helikopter i ponovo akcija spašavanja. Poslije doznajemo da je netko iz naveza iza nas bio pogoden kamenom, zbog čega su zvali pomoći. Pri vrhu nas dočekuje veliko razočaranje. Snijega – na koji smo računali i koji nam je topljenjem trebao osigurati toliko potrebnu vodu – nema! Sunce koje nas prži već dva dana otopilo ga je i nestao je u pukotinama granitnih blokova.

Unatoč nedostatku vode, na vrhu Noirea uživamo u vidiku na okolicu. Prekrasna, ali surova

Unatoč nedostatku vode, na vrhu Noirea uživamo u vidiku na okolicu. Prekrasna, ali surova brda. Kilometarske stijene, ledenjaci izbrzdani pukotinama, oštiri vrhovi i zvuk lomljave ledenjaka...

užetom, bez sidrišta, ali s međusiguranjima, pa su neki rastežaji dugački i preko stotinu metara. Ubrzo nas obligeće helikopter. Postavljamo ruke u obliku slova N, kako bismo dali do znanja da ne traže nas. Poslije smo doznali da je navez iznad nas zvao pomoći zbog nedostatka vode.

Koliko god da smo se trudili penjati brzo, teški ruksaci i jako sunce učinili su da smo pretkraj dana bili tek na pola grebena, to jest na polovici onoga što smo planirali za cijeli dan. Pomalo zabrinuti, šutke smo penjali posljednje rastežaje toga dana tražeći mjesto za bivak. Između dva stupa grebena našli smo svaki svoju policu. Doduše, obje su bile nagnute pa se nije moglo ni govoriti o razvezivanju. Razmaknuti nekoliko metara, u vrećama za spavanje i vezani na sidrište, gledali smo svjetla



Buđenje u stijeni, trećega dana

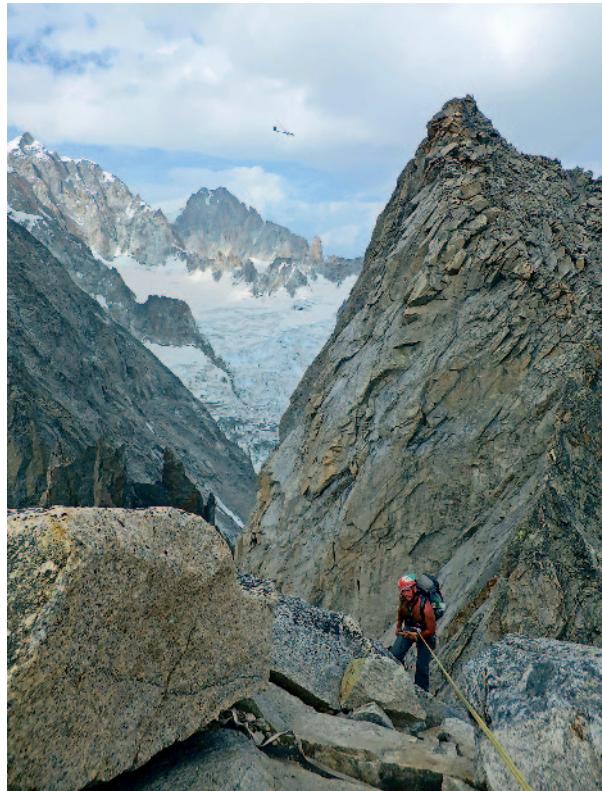


Nadomak vrha

brda. Kilometarske stijene, ledenjaci izbratzani pukotinama, oštri vrhovi i zvuk lomljave ledenjaka. Pogledavši prema Mont Blancu zaključili smo da nam do prvog snijega treba barem dan ili pol penjanja. Misao koja nas je pratila od sinoć sada postaje odluka. Odustajemo od Peuterey Integrala i silazimo zloglasnim spustom po istočnom grebenu Noirea. Srećom, imamo opis i skicu toga kompleksnog, opasnog i jako dugačkog silaza.

Nakon dobrog odmora na vrhu, oko 18 sati krećemo nizbrdo. Očekivali smo da ćemo teži dio silaza proći po danu i u sumrak se naći na nečemu što se odozgo činilo jednostavnijim dijelom silaza. Onuda bismo se mogli spustiti i po mraku te najkasnije oko 1 do 2 ujutro biti na snježištu pod stijenom i konačno utažiti žed. Krenuli smo niz kršljiv, ali lagan teren. Ubrzo smo neosigurani otpenjavali stijenu ocjene III-IV, priječili po neugodno eksponiranim i šodrastim policama, da bismo tu i tamo naletjeli na neki absajl u nepoznato. Opis koji smo imali bio je tek povremeno od pomoći. Kako uopće smjestiti toliko stijene u nekoliko rečenica? Reneov je visinomjer tek katkad pružao utjehu da smo na dobrom mjestu, kad bismo svoj položaj usporedili s visinama iz opisa. Istočni je greben sve više i više pokazivao zube, a mi smo zbog umora i težine terena bili sve sporiji. Nakon još jednoga kosog i teškog spusta po užetu dolazimo do lijepе ravne police. Prilično smo izmučeni i zaključujemo da ćemo ovđje provesti još jednu žednu noć.

Ujutro opet komadić mrkve i nekoliko komadića suhog voća, ali ovaj put umjesto lizova imamo



Spust po užetu



Beskonačan silazak



samo poneku kapljicu vode. Kršljive police, izlizane ploče posute kamenjem, povremeni absajli i eksponirani grebeni... silaz nije ništa jednostavniji nego jučerašnji. Otpenjavamo katkad navezani, a katkad nenavezani. Ovisi o tome koliko je teško i ima li uopće smisla da budemo zavezani jedan za drugoga. Pratimo opis koji nas usmjerava oštro udesno i nailazimo na još jedan spust po užetu koji vodi točno u dugačku i kršljivu jarugu. Absajla nema u opisu, ali po istrošenosti karabinera na sidrištu jasno se vidi da je odradio mnoga spuštanja.

Nakon spusta nailazimo na još jedno sidrište, pa na još jedno, i još jedno. Svakih trideset metara klinovi povezani užetom spremni su za još jedan spust. Jedina je neprilika naslagano kamenje pod našim nogama i uže koje ga ruši. Odjednom osjetim tutnjavu i počne me udarati lavina kamenja po glavi i ramenima. Brzo se zanjišem na užetu pod prevjes u kaminu kroz koji se spuštam i uglavim se nogama. Nisam ozlijeden, ali kaciga je pukla. Nije bitno, kažem sam sebi i nastavim sa spustom. Poslužit će do kraja spusta. Bitno je da glavi i užetu nije ništa.

Ubrzo na jednom od sidrišta primjećujemo da su svuda oko nas tragovi krvi nekog alpinista. Nesretnik je prošao mnogo gore od mene. Izloženost kamenju potjerala nas je iz opasne jaruge lijevo, na travnato pobočje. Opis kaže da se ovdje treba spustiti po sustavu travnatih polica. Teško nam je uvjeriti se da smo na pravom putu. Sve izgleda jednak, ništa ne nalikuje na neki logičan silaz, a i nije lagano, već sklisko, izloženo i nesigurno. Posljednjih nekoliko sati nismo progovorili ni riječ. Usta su nam potpuno suha i teško je govoriti. Razvili smo neobičan način neverbalne komunikacije. Već smo četvrti dan neprekidno jedan kraj drugoga i kao da si čitamo misli... Zaključujemo da je kršljiva jaruga bila manje zlo od travnatih polica i vraćamo se u nju.

Novi je problem taj što je sljedeće sidrište za spust napravljeno na samo jednom klinu. Nekako ga uspijevamo pojačati još jednim zaglavkom i kao teži u navezu krećem prvi, ispitati kako klin drži. Rene, lagan i hrabar kakav jest, uzima zaglavak i spušta se samo na klin. Sidrišta su i dalje loša i svako moramo podebljati. Potpuno suha



usta i pomalo zamućen pogled nisu nešto što veseli čovjeka dok obavlja opasnu radnju kao što je spust po užetu. Ipak, ne dopuštamo da nam pažnja popusti i obojica maksimalno pazimo na sigurnost sebe i drugoga.

Spuštajući se po užetu osjetim hladan zrak pod nogama. Nekoliko metara ispod mene je snijeg. Kraj! Dolje smo! Želim viknuti Reneu dobru vijest, ali grlo suho kao barut ne pušta ni glasa. Neka ga iznenadi! U nekoliko su se trenutaka sve boćice koje sam imao punile kapljicama otopljenog snijega. Za dvije minute pridružio mi se Rene. Sjedili smo kraj snježišta i s osmijehom mijesali otopljeni snijeg s elektrolitima u prahu. Nakon utažene žedi spustili smo se još malo do slapova iznad planinarske kuće Borelli. Voda ugrijana na granitnim pločama namamila nas je na kupanje. Čak smo oprali i svu odjeću koju smo imali na sebi. Umoran i izmučen, ali beskrajno sretan, ležao sam na toploj granitu. Opet sam slušao vodu kako žubori i uživao u popodnevnom odmoru. Smijao sam se i namakao natečena stopala u ledenjačkom potoku... tu je dakle završio onaj snijeg odozgo.



INFORMACIJE

Smjer Južni greben
Aiguille Noire de Peuterey (3773 m),
težina TD,
visina smjera 1200 m,
penjali Rene Lisac i Krešimir Milas,
AO HPD Željezničar,
20. – 21. kolovoza 2012.

Što se dogodilo u lipnju 1924. na Everestu

Jedan od najintrigantnijih misterija iz povijesti svjetskog planinarstva – pitanje što se dogodilo članovima britanske ekspedicije 1924. pri pokušaju uspona na Everest i jesu li penjači Mallory i Irvine stigli do najvišeg vrha svijeta 29 godina prije Hillaryja i Tensinga – zasigurno nikada neće prestati privlačiti pozornost planinara i istraživača povijesti. Dakako, sa sve veće povjesne udaljenosti sve je teže rekonstruirati okolnosti davnog uspona i stradanja britanskih penjača, no upravo povjesni odmak omogućuje da suvremena istraživanja budu lišena tumačenja koja na razne načine nastaje uljepšati, ublažiti i na druge neobjektivne načine oblikovati sliku o stradalim penjačima.

Autor Milovan Buchberger s velikim se žarom pozabavio tom zanimljivom temom, podrobno proučio originalnu građu, među ostalim i relevantan dio teže dostupne dokumentacije iz arhiva organizatora ekspedicije te privatnih arhiva nasljednika članova ekspedicije od Velike Britanije do Australije. Svoju analizu sažeo je u nekoliko eseja, koje je sabrao i početkom ove godine tiskao u vlastitoj nakladi u knjizi pod naslovom »Everest 1924. – Mallory i Irvine - Istraživačka studija«. Prethodno je na tu temu pisao u našem časopisu (HP 1999., br. 11–12, str. 318–324 i 2000, br. 1–2, str. 10–14).

U svojoj knjizi Buchberger na analitički način progovara o manje poznatim pojedinostima ekspedicije te iznoseći brojne uvjerljive argumente dokazuje da službena verzija priče o stradanju dvojice penjača na Everestu stoji na, blago rečeno, »klimavim nogama«, tj. da je prilagođena posmrtnom stvaranju slike o ljudima koji su poginuli pri pokušaju uspona na najviši vrh svijeta. Nepodudarnost podataka o broju boca s kisikom, netočnosti u broju Sherpa na usponu, tvrdnja da Odell koji je jedini i posljednji »video« Malloryja i Irvinea kako ulaze u oblak nije bio na mjestu odakle bi ih mogao vidjeti i druge okolnosti ukazuju na to da Mallory i Irvine 1924. nisu ni teoretski mogli stići na vrh svijeta te da su se službenom pričom dijelom nastojale (i uspjele) zamagliti okolnosti njihove pogibelji.

Buchbergerova knjiga nudi jedinstvenu stručnu analizu koja se čita napeto kao roman. Ovdje donosimo tek jedan njezin dio, u kojem autor rekonstruira kritični dan uspona. U sljedećem broju prenijet ćemo epilog, s osnovnim argumentima i zaključcima.

Ur.

8. lipnja 1924. na vršnom grebenu Sjeverne strane Everesta

Milovan Buchberger, Zagreb

»Ono s čime ću se morati suočiti nalikuje više ratu nego avanturi. Ne vjerujem da ću se vratiti živ«
George Mallory Geoffrey Keynesu u siječnju 1924.

Uprethodnim poglavljima opisana su događanja vezana uz uspon Malloryja i Irvinea do Logora 6 na visini od 26 700 ft koja su temeljena na vlastitom izvornom istraživanju i analizi te svim do danas poznatim činjenicama. O tome kako je tekao uspon Mallory i Irvine iznad Logora 6 pokušat će se nadalje tek samo nagađati, te na bazi ukupne današnje spoznaje

rekonstruirati događaje za koje smatram da su se najvjerojatnije dogodili kako bismo danas nakon 90 godina mogli biti korak bliže rješenju misterija koji obavlja njihov legendarni uspon.

S velikom izvjesnošću može se prepostaviti da Mallory i Irvine iz Logora 6 kreću rano. Temelj takvoj prepostavci nalazi se u Malloryjevoj zadnjoj poruci Odelli koja govori da ih već negdje



George Mallory, Andrew Irvine, Noel Odell

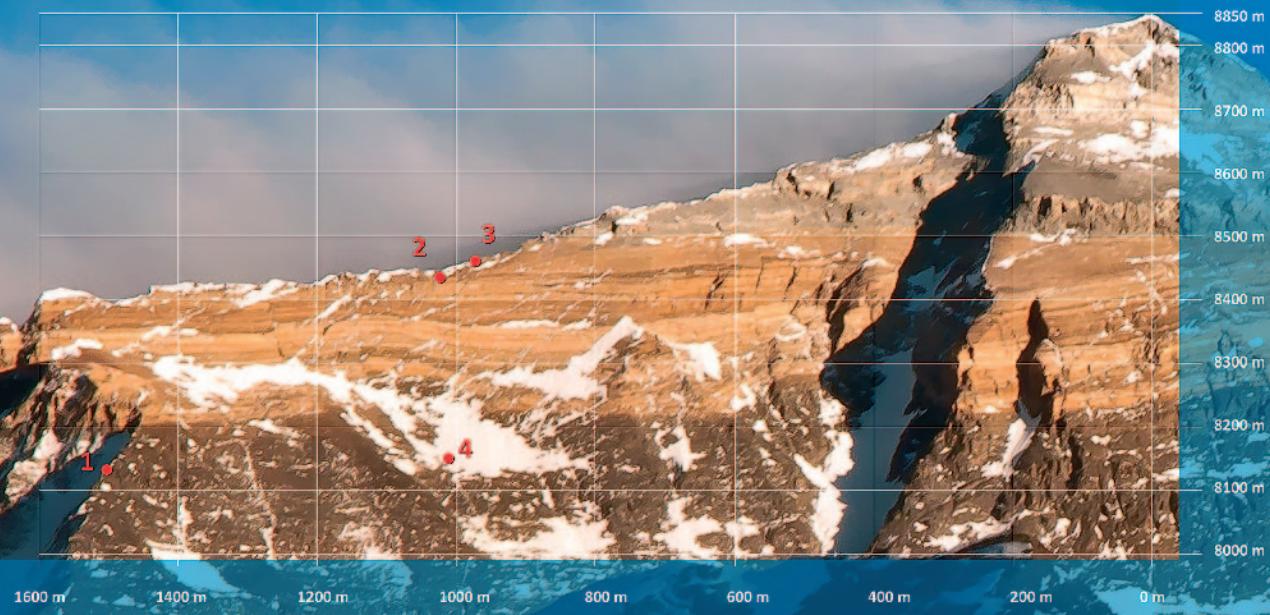
ne puno iza 8 ujutro može očekivati na vršnom grebenu neposredno do završne piramide Everesta. Točno značenje poruke Odellu treba se tumačiti tako da se tamo planiraju ispenjati »sigurno ne prije 8 ali očito niti puno iza 9 sati ujutro«. Od Logora 6 do navedene točke na vršnom grebenu Everesta iz Malloryjeve poruke Odellu približno je 1400–1500 ft visinske razlike, ovisno o tumačenju točne lokacije dogovorene za Odellovo opažanje. Po Malloryjevim spoznajama on je najvjerojatnije prepostavljao da će s kisikom na toj dionici ostvariti brzinu penjanja 400–450 ft/sat, za što je očekivao da je moguće prevaliti u vremenu 3 do 4 sata penjanja. Mallory ta očekivanja vezana uz brzinu penjanja iznosi još 11. ožujka u pismu Longstaffu, gdje navodi podatak da je iznad 25 500 ft Finch 1922. s kisikom ostvario 400 ft/sat, ali da u njega nije baš siguran jer Norton tvrdi da je Finchova brzina iznosila 600 ft/sat, pa će za provjeru trebati u Darjeelingu nabaviti primjerak Bruceove knjige kako bi se uvjерio u točan Finchov podatak. U toj knjizi Finch iznad visine 25 500 ft navodi postignutu brzinu penjanja od 900 ft/sat.

Iz navedene Malloryjeve računice proizlazi da je iz Logora 6 planirao krenuti u 6 sati ujutro. Prije izlaska sunca ipak je znao da ne treba krenuti zbog velike hladnoće. Također smatram da treba odbaciti Odellov razlog kojim želi objasniti kašnjenje Malloryja i Irvinea od bar 4 sata, kada ih opaža u svom izmišljenom »viđenju« na svladavanju »Druge stepenice« u 12:50 sati, navodeći razlog da se sigurno nešto nepredviđeno dogodilo s aparatom za kisik te je Irvine u Logoru 6 morao duže

otklanjati kvar. To zasigurno ne može biti razlog jer je Mallory svjestan da moraju krenuti najkasnije do 6:30 sati ako u prihvatljivom vremenu žele osvojiti vrh te se za dnevne vidljivosti do 20:30 sati vratiti u sigurnost Logora 6 ili nekog nižeg logora. Kad bi se takav »veći kvar« i dogodio aparatu za kisik, Mallory bi naprsto odlučio da jedan od njih ili obojica u tom slučaju pokušaju uspon bez korištenja aparata za kisik, pa dokle dodu – doći će.

Stoga je za prepostaviti da Mallory i Irvine kreću u 6 sati ujutro noseći svaki aparat s dvije boce kisika. Od te dvije boce jedna je puna i sadrži 110 atmosfera dok druga sadrži samo 20 atmosfera, kao što se vidi iz analize iznesene u prethodnom poglavljju. Znali su da će ubrzo morati odbaciti tu bocu koja je sadržavala tek 90 litara te je logično da su početak uspona pokušali izvršiti s protokom kisika od 1,5 litre/min. Kada su nakon jedan sat penjanja iscrpili tu bocu kisika bili su iznenađeni relativno malom visinom od niti 300 ft koju su uspjeli ispenjati. Dakle, oko 7 sati ujutro oni prije ulaska u »Žuti pojasa« zastaju desetak minuta na visini oko 27 000 ft, kako bi odbacili potrošene boce.

Mallory je to vrijeme iskoristio da iz neposredne blizine promotri sljedeću fazu uspona na sam vršni Sjeveristočni greben Everesta. Uočava da je uspon kroz gornji dio »Žutog pojasa« mnogo zahtjevniji od svih njegovih dotadašnjih saznanja. Pošto im je brzina uspona s kisikom i ovako znatno manja od očekivane, Mallory odlučuje u cijelosti nastaviti penjanje bez kisika, čime će Irvine nadalje pri usponu s dvije pune boce kisika



Sjeverna strana Everesta s ucrtanom visinskom mrežom: **1.** Logor 6 iz 1924. (pronađen 2001.), **2.** Irvineov cepin (pronađen 1933.), **3.** Boca kisika iz 1924. (pronađena 1999.), **4.** Malloryjevo tijelo (pronađeno 1999.)

moći koristiti najveći protok 2,2 litre/min. Mallory će voditi i tražiti optimalan put, koji bi im trebao omogućiti da kroz povoljan odabir kanala gornjeg dijela »Žutog pojasa« izbijju u blizinu samog vršnog grebena negdje oko 280 metara istočno od »Prve stepenice«. Mallory je procijenio da mu se na toj, očito puno zahtjevnijoj dionici od svih njegovih prethodnih očekivanja, puno lakše uspinjati bez tereta kisika. Tu moraju penjati koso položenim kanalima, koji se pod kutom od oko 40 stupnjeva protežu prema zapadu, vertikalnog nagiba od nezgodnih 45 stupnjeva. Ubrzo, na 27260 ft pronalaze pogodan žlijeb, danas nazvan »Penjački žlijeb«, kojim nakon 3 sata zahtjevnog penjanja »Žutim pojasmom« izbijaju niti pedesetak metara pod samo tjeme vršnoga grebena na visinu od 27 690 ft. i na udaljenost od 280 metara istočno od »Prve stepenice«.

Brzina penjanja koju su ostvarili na ovom zahtjevnom dijelu uspona iznosi tek 200 ft/sat i oni postaju svjesni vrlo skromnog realiziranog vertikalnog napretka. S ovog mjesta na vršnom grebenu Everesta Mallory je dobro mogao promotriti 600 metara udaljenu »Drugu stepenicu«. Može se pretpostaviti da je stojeci na tom mjestu oko

10:30 sati, duboko u sebi znao da »Drugu steenicu«, tu najveću prepreku na putu osvajanja vrha, neće moći svaldati. Također, dobro je promotrio i vrlo zahtjevan »vršni pravac« između »Prve« i »Druge stepenice« kojim je prvotno planirao nastaviti uspon. Mallory zbog spoznaje da je »vršna ruta« preteška i prerizična, pogotovo za Irvinea koji nosi nezgrapnu težinu aparata za kisik, donosi odluku da napredovanje nastave traverziranjem u smjeru zapada kroz »Kameni pojaz« prema »Velikom kuloaru«. Ovakav plan, bolje reći dilema, postojala je i prije samog uspona, jer Mallory u jučerašnjoj poruci Odellu navodi: »traži nas ili pri prelasku kamenog pojaza pod piramidom ili gore na grebenu«. U tom trenutku izabran nastavak Malloryjeve rute praktično je sličan Nortonovu pravcu, s početnom točkom tek nekih 100–150 ft iznad Nortonova pravca. U trenutku donošenja te odluke, a bilo je 10:30 sati, može se smatrati da se Mallory oprostio s mogućnošću osvajanja Everesta.

Polagano nastavljaju traverziranjem 40-ak minuta, kada na 180 metara istočno od »Prve stepenice« na visini 27 800 ft Irvine iscrpljuje bocu kisika. Zastaju. Sada je 11:15 sati, i oni desetak minuta »pauziraju« kako bi Irvine odbacio potrošenu bocu.

Mallory opet iz blizine tih desetak minuta promatra »Drugu stepenicu«. Sada je siguran da se preko nje ne mogu popeti. Trebalo bi se odlučiti na povratak. Ali, do sigurne granice za povratak ima još bar 2–3 sata. Irvine ima na raspolaganju još cijelu punu bocu kisika te im ne bi trebalo biti teško traverzirajući prema zapadu doći u samo podnožje »Druge stepenice« kako bi Mallory iz blizine bar izvidio mogući put uspona na tu nepremostivu prepreku. Na takav način mogli bi ipak ostvariti dva cilja. Prvi, iz neposredne blizine opservirati mogući pravac uspona kroz »Drugu stepenicu«, i drugi, pokušati traverziranjem do »Velikoga kuloara« oboriti visinski rekord ostvarivši visinu 50-ak ft veću od one koju prije četiri dana postiže Norton.

Mallory i Irvine su tako nastavili s traverziranjem prema zapadu, pokušavajući logično maksimalno slijediti geološki pravac protezanja polica, krećući se na visini od 8500 metara po samoj razdjelnici »Žutog pojasa« i »Sivog pojasa«, uz praktično minimalni uspon. Oko 14:00 sati, prošavši sat prije na 200 ft ispod podnožja zastršujuće »Druge stepenice«, završavaju na 8570 metara, u »Velikom kuloaru«, približno u točci koju kao krajnju visinu dosije i Norton. Na tom putu Mallory se iz najveće blizine uvjeroj da »Druga stepenica« predstavlja nesavladivu prepreku. Mallory nema snage pokušati daljnji zahtjevan uspon »Velikim kuloarom«. Iznenada počinje snježna oluja. Mallory se logično odmah odlučuje za povratak. Irvine odbacuje okvir za nošenje s aparatom za kisik. Par se vezuje konopcem kako bi pri silasku u vrlo nepovoljnim uvjetima bili osigurani. Zbog loše vidljivosti odlučuju se vratiti istim poznatim putem, jer takav je izbor najmanje rizičan. Mallory skida naočale i vodi. U silasku napreduju vrlo sporo. Zasigurno će im trebati bar sat i pol vremena kako bi došli do mjesta gdje su pri jutarnjem usponu na 280 metara istočno od »Prve stepenice« izbili pod sam vršni greben. Na tom mjestu očekuju da će lako uočiti i pronaći »izlazni kanal« koji su ujutro koristili, jer će im na taj način biti najlakše spustiti se brzo i sigurno poznatom rutom u lošim vremenskim uvjetima.

Napredovali su sporo kroz snježnu oluju. Silazeći, dolaze do točke 230 metara istočno od

»Prve stepenice«, na visini od 27 700 ft. Mallory tu za spuštanje na nekoliko metara nižu policu odlučuje skinuti rukavice kako bi bolje mogao uhvatiti kamen, iznenada gubi ravnotežu i pada. Početna silina pada bila je dovoljna da uže brzo zategne nespremnog Irvinea. Irvine uspijeva odbaciti cepin pokušavajući u trenu naći oslonac kako bi zaustavio Malloryjev početni pad. Nije uspio. Velika sila konopca, koji se čvrsto urezuje u Malloryjevo tijelo već sljedeće sekunde izbacuje Irvinea iz ravnoteže i neumoljivo povlači niz padinu. Mallory i Irvine zakratko padaju niz strminu povezani konopcem. U trenutku tog nekontroliranog strmoglavnog pada, terenom nagiba 45 stupnjeva, Irvine se zaustavlja na stjeni niti desetak metara niže a zategnuti konopac puca od siline Malloryjeva pada. Mallory i Irvine su razdvojeni. Mallory nastavlja pad početnih 200 metara praktično okomito te zatim još stotinjak metara klijući »Snježnom terasom« i zaustavlja se na visini 26800 ft. Dakle, 300 metara niže, u jarku na dnu »Snježne terase«, s trenutnim fatalnim posljedicama. Doživio je težak udarac u glavu koji je iznad lijevog oka probio lubanju te prijelom desne potkoljenične kosti. Stradanje Malloryja i Irvinea dogodilo se vjerojatno oko 15:30 sati.

Malloryjevo tijelo pronašao je 1. svibnja 1999. Conrad Anker, član »Mallory and Irvine Research Expedition« na visini od 8155 metara, dakle gotovo na istoj visini kao i njihov Logor 6, 450 metara od logora u smjeru zapada. Irvineovo tijelo do danas nije pronađeno.



Članovi britanske ekspedicije 1924. na Everest

Na Dragojlinom putu 170 godina nakon Dragoje

S planinarskom školom na Okiću - doživljaj jedne polaznice

Dijana Petrak, Zagreb

Kao što je postojao prvi trenutak kada je netko trljaо štap o štap kako bi proizveo iskru, tako je davne 1843. godine Dragojla Jarnević zapisala u svom dnevniku:

»Strašno stermi i skliski put prieko onog kamenja i porušenih razvalinah bi s pogibeljom skopčan i plazenje po njemu vratolomno ali moja želja, vèrh dospieti čini me svu pogibao prezirati, i ja, cipele iz noguh uzamši, a odeću oko mene uzko gori zadevenu, pustih se kao mačka gori plaziti; sada dèržeći se za onuda bujeće korenje, sada za svèrših od dubovah i opet za klisure.«

Dragoja je rođena u Karlovcu 1812. Nakon školovanja u rodnom gradu radila je kao odgajateljica u plemičkim dvorovima u Grazu, Trstu i Veneciji. Nakon povratka u Karlovac 1840. priključila se ilirskom pokretu i postala jedan od njegovih najistaknutijih pristaša. Njezin povratak u domovinu ujedno je značio i okretanje pisanju na hrvatskom pa je pod utjecajem Ivana Trnskog i drugih Gajevih suradnika započela svoju bogatu literarnu djelatnost na hrvatskom jeziku potpisujući se kao »Ilirkica iz Karlovca«, premda je bila odgojena na njemačkom jeziku i literaturi, što je tada bilo uobičajeno za više slojeve društva.

Objavljivala je pripovijesti u tadašnjoj periodici, a 1843. izdala je i zbirku »Domorodne povijesti«. Autorica je romana »Dva pira«, no najvrjednija je njezina ostavština osobni dnevnik na više od tisuću stranica koji je 1958. djelomično objavio S. Dvoržak pod nazivom »Život jedne žene«, a 2000. u cijelosti objavila Matica hrvatska iz Karlovca (priredila Irena Lukšić). Dragojline zasluge očituju se i u njenim nastojanjima da osnuje privatnu djevojačku školu, svjesna potrebe za boljim obrazovanjem žena radi njihova uključivanja u društveni i kulturni život. No Dragoja »u raljama svoga vremena«, unatoč pesimizmu naglašenom u njenom »Dnevniku«, koji proizlazi iz realnih životnih okolnosti, ima u sebi strast vizionarke, revolucionarke i buntovnice svoga doba. Ta strast predstavlja vezu između nade za boljim i njezine osobnosti u zbilji koja teško prihvata bilo koji oblik pretjeranosti. Strast je potrebna i čitatelju »Dnevnika« kako bi oslobođio svoj duh pritiska tradicionalnih predrasuda. Kada uspijete spojiti te dvije strasti na polju poimanja književnog djela, pobijedili ste – vrijeme. To je bila Dragojлина težnja. Ona je u osnovi vidjela jednostavnost i sklad života u bitnosti slobode,



prihvaćanja i pripadnosti. Dragojla Jarnević preminula je 1875.

U spomen na njezin penjački podvig HPD »Željezničar« iz Zagreba već 18 godina zaredom organizira uspon Dragojlinom stazom na Okić. Taj je pohod redovito i sastavni dio opće planinarske škole toga društva.

Polazna točka za Dragojlin pohod bio je Sveti Martin pod Okićem, naselje u sastavu Grada Samobora koje broji 66 kućanstava. Nastavili smo kroz Podgrađe, kroz dvorišta, voćnjake, oranice i krajolike gdje u proljeće sve vrvi od zvukova i mirisa prirode... Tu su i vjetar što lahorom miluje nježne latice maslačka i narcisa, cvrkut lastavica i kosa žutokljunca što slijijeće, pjeva i pjeva topilnom proljetnog sunca, zujanje bumbara i pčela na živoj proljetnoj grani, treperava nježnost u krilima leptira pa svaki smiješak mirisne čaške baršunasto poljupcima dira...

Podno Okića još je jutro, a s njime se bude izdrijemeža neke tajanstvene sile i ukorak s tim nepouzdanim i nestalnim tragom prelazimo s asfalta »bez vrata i bez kucanja« na stazu koja je danas na svim zemljovidima označena kao »Dragojlina staza«. Nazvana je po ženi koja je bila »ispred svoga vremena«, koja se prva popela na Okić s južne strane, po strmim i oštrim stijenama.

Naši su planinarski vodiči danas: na čelu kolone Ivan Kobeščak, sveprisutni Slavko Patačko i samozatajna Ma Ya na njenu kraju. Prirodno je da nam nove stvari i iskustva snažnije zaokupljaju pozornost, ali sadržaj i metode učenja u planinarskoj školi temelje se na nadopunjavanju stečenih znanja u novoj okolini u kojoj se ona primjenjuju. S

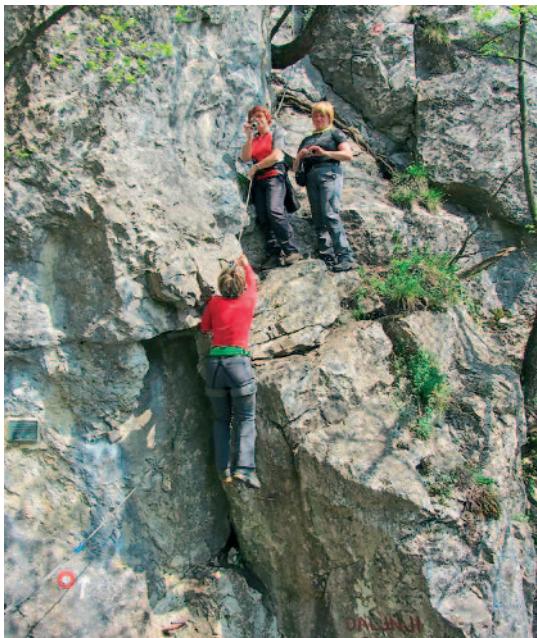
pozornošću slušamo Slavekovu lekciju o korištenju planinarskih štapova, a zatim i o planinskom bilju.

»Dragojlina staza« rabi se uglavnom za uspon, što dovoljno govori o njenim obilježjima u smislu zahtjevnosti, strmini, težini i sigurnosti. Budući da svaka nova generacija planinara donosi sa sobom i svjetonazore svojih učitelja, u kojima ne postoji jasno razrađena misao vodilja, već samo jednostavno i odmjereno postupanje, osigurani penjački put što vodi prema Okiću, a koji je za svakog pohoda dodatno osiguran rukohvatima od užadi, ulijevao je svima sigurnost bez tjeskobe i straha.

Dok se pripremamo za uspon na Okić, tamo gore u nebū i oblacima – pričvršćivanjem štapova za uprtnjače, čvrstim vezivanjem vezica na cipelama i količinom opreme na sebi, uz upozorenje na »kotrljavajuće kamenje«, u kojem slučaju moramo odmah viknuti »kaaamen« i tako upozoriti ostale – šumom odjekuju, da ga čuju i po putu i po azimutu, Slavekovi posljednji savjeti: »Penji se glavom, pa nogama, pa tek onda rukama... pogledaj, razmisli, namjesti noge i potraži rukom sigurno uporište... održavaj razmak!«

U svakom trenutku neizbjegno smo okruženi nizom prirodnih zakona. Zakonom gravitacije, kretanja, dinamike... Pri penjanju krševitim stazama, po rubu, tamo gdje priroda uređuje uzajamnost i uvraćanje istom mjerom, shvatili smo da je od svih vanjskih sila najvažnija sila teže. Pod silom teže podrazumijevamo silu kojom Zemlja privlači sva tijela u pravcu svoga središta pa je zato pri uspinjanju vrlo važno usmjeriti pogled u smjeru kretanja – prema naprijed. Kada to svladate, tada ste na pravome mjestu.





Izazov i vizija ono je što vidimo u svojim snovima. Na istom putu koji je zapamćen po nezabiljivom i hrabrom, priča iz davnina »dogodila se na današnji dan« doživljajem i novim životnim iskustvom uspona slijepog planinara Željka Brdala na vrh Okića. Znali smo da će Željko cijelo vrijeme uspona biti osiguran užetom tako što će jednim krajem biti privezan za iskusnog penjača i vodiča Slaveka te da će ga pratiti Dado, koji je uvijek uz njega, no znali smo i da se ovdje ne radi o talentu, znanju ili vještini, već o viziji, upornosti i snažnoj motivaciji. Vrijeme se razvuklo, sporo protjeće... I dok u zraku osjećamo opasnu igru strepnje i nadanja, Slavek, Željko i Dado svladavaju posljednji zavoj do stjenovitog vrha Okića, lica sjajnih od trenutka koji zablista posebnom iskrom, onim posebnim i dubokim razumijevanjem nečega novog što može doslovno pretočiti u nutrinu bića sve spoznaje o životu, prolaznosti, usamljenosti, tuzi, ljepoti i radosti.

Mislim da je najljepši osjećaj na svijetu dirnlost; dotakne nas na neobjašnjiv i nezaboravan način i sasvim iznenada uzburka sve ono što je čovjek do tog trenutka bio i znao, i pošto se sve vrati na svoje mjesto, ništa više nije isto.

Visionari su ljudi koji svoj životni vijek potroše tražeći svoje viđenje i svoj doživljaj razumijevanja, jer razumjeti stvarnost i imati smisao u životu ljudska je potreba. Pomiču granice nepo-

znatoga i stranoga i za to im ne treba vanjska motivacija, već to nose u sebi. To nije stil niti obrazac njihova ponašanja, oni staloženo i spremno idu svojim putom i ne zatvaraju ga snovima i vizijama. Takva je osoba Željko Brdal, profesor povijesti, šahist, promicatelj planinarskog duha skupine »Gozzeki« u HPD-u »Željezničar«... i blagi slušatelj koji ostavlja svoje vizije svima na dar.

Stari Okić-grad nalazi se na vrhu stijene piramidalnog oblika (499 mnv). Prvi se put spominje 1183. kao posjed Jaroslava Okićkog. Vrckav proljetni zrak odvlači nam pogled prema vrhovima Plešivice (779 m), Japetića (879 m) i Oštrca (752 m) te drugim vrhovima Samoborskoga gorja.

Dok izvlačimo iz uprtnjača zamke, pitamo se, u mislima daleko u prošlosti, okrenuti sjajnoj nutrini vlastitoga bića, kojim bi putom krenula povijest planinarstva bez čvorova. U rasplitanju te čvoraste teme učimo na sunčanom satu iz čvorologije – uz ponavljanje osmica, lađarskoga, dvostrukog zateznog i onog drugog čvora – i jedan novi, koji se zove »prusik«. Služi za osiguravanje prilikom kretanja, a ujedno i kao kočnica u nuždi.

S kompasom i kartom, po putu i azimutu, izračunali smo da je planinarski dom »Dr. Maks Plotnikov« na 275 stupnjeva od naše stajne točke. Silaznu smo stazu do planinarskog doma »pretrčali«.

Uspinjući se tragom Dragojle Jarnević sa strahopoštovanjem i divljenjem pogledavali smo prema »visećim planinarima«, koji vise iznad bezdana stijena, pa je većina s oduševljenjem prihvatala poziv našeg vodiča Ivana na novu pustolovinu i izazov uspona po »Žoharovom putu«, koji je osiguran sajlama i klinovima. Stijena je oštra, blizu ruba, i čini nam se, nebu pod oblacima. Bez obzira na to što znamo da smo u tim većoj opasnosti što smo bliže rubu, naše nam oči govore drugačije, jer ovdje se radi o načelu uzajamnosti i spoznaji da ćeš se sada već znati snaći dođe li do nevolje i da imaš prijatelje koji će ti u nevolji znati, moći i htjeti pomoći.

Nema malih ni nevažnih pojava i stvari u prirodi. Da biste mogli dokučiti što je planinarenje i prepustiti mu se bez nesigurnosti zbog dodira s nepoznatim i drugačijim, trebate se jednostavno prepustiti ljepotama milijuna trenutaka u savršenstvu sadašnjeg, jer hodanjem po nizini... teže je dotaknuti oblake.

Picos de Europa

Tomislav Juzbašić, Županja

»Možeš posjetiti naše najpoznatije gorje – Pireneje, možeš se uspinjati našim najvišim planinskim vrhuncima – Sierra Nevadom; no ono najljepše nećeš tamo pronaći. No, želiš li upoznati našu najljepšu planinu, doživjeti naše najljepše vrhove, otidi na Cordillera Cantabricu – na Picos de Europa!« – bile su to riječi koje mi je za moga prvog posjeta Španjolskoj povjerio jedan stari španjolski planinar. Sjaj u njegovim očima bio je toliko topao i iskren da nisam mnogo dvojio – umjesto planiranog putovanja u Pireneje, okrenuo sam se i uputio na drugi kraj Španjolske, na sjever – prema Cordilleri Cantabrići.

Nekoliko dana nakon tog razgovora našao sam se u kanjonu rijeke Deve. Već pri prvim pogledima na kanjon oči su mi zasjale njego-

vim sjajem. Vožnja kroz kanjon, tik uz prekrasne obrise kristalno čiste ljepotice Deve, bio je za mene zaista poseban doživljaj. Na završetku toga kanjona otvara se predivna mala dolina, sa svih strana okružena impozantnim stjenovitim liticama. U njenu su središtu selo Fuente De i uspijajača na vrh gotovo potpuno okomite litice, visoke 1850 metara. Malo ispod gornje stanice uspijajače, s druge strane planinskog obronka, na visini od 1650 m, nalazi se planinarski dom hotelskog tipa, Refugio de Alivia, sa 70 ležajeva i lijepo uređenim restoranom.

Kako nije radio turistički ured koji se nalazi u dolini uz ulazni objekt uspijajače, a u prodavaonici suvenira nisu imali nijednu planinarsku ili barem turističku kartu toga područja, kupio sam

Vidik s vrha Pena Remona na vrhunce središnjeg masiva Picos de Europa

sve vrste razglednica s planinskim motivima te se uputio u kratku šetnju u nepoznato, pokušavajući ujedno prepoznati i neki od vrhunaca s razglednicama. Odabrao sam stazu koja vodi u jugoistočnom smjeru. Prolazim kroz vrlo lijepu, pitomu prirodu, livade obasjane proljetnim suncem. Povremeno nailazim na stare kamene kuće, s krovovima od tradicionalne vrste crvenog crijeva. Sve su vrlo uredno održavane. S obje strane doline uzdižu se stjenoviti vrhunci. I to kakvi vrhunci – impresivne okomice, prave alpinističke poslastice! Iznenadio me, međutim, izostanak planinarskih oznaka – markacija i putokaza.

Iz doline sam se krenuo uspinjati na jedan blaži stjenovit vrhunac, procijenivši da će ga moći svladati na planinarski način, bez potrebe za penjačkom opremom. Tek prolazeći kamenim siparima povremeno bih nailazio na one male hrpe poslaganoga kamenja – kojima se u planinarskim područjima označava smjer kretanja, no ne znam jesu li postavljene za planinare ili zato da bi pastirima označile smjerove »kozjih staza«. Uglavnom, put biram prema svojim procjenama.

Premda pritom treba biti vrlo oprezan i koncentriran, drag mi je takav način »slobodnih« uspona. Pruža mi mnogo veći osjećaj slobode i planinarske kreativnosti i nekako me vraća u vrijeme pionirskih planinarskih uspona.

S vrha se pruža predivan vidik na šume, doline i planinske vrhunce. Sve to začinja žubor slapića nastalih otapanjem snijega. Još uvijek ne znam kako se zove vrh na kojem se nalazim. Možda je tako i bolje, neka to za mene i dalje ostane nepoznat vrh, baš kao što mi je i tadašnje putovanje bilo put u nepoznato.

U područje Picos de Europa vratio sam se 2004. godine. Odabrao sam isti ulaz – susret s ljepoticom Devom. Bilo je ljetno, a prostor uz uspijajuću Fuente De bio je ispunjen mnoštvom izletnika i planinara. Radio je i turistički ured, tj. ured Nacionalnog parka, pa se mogla nabaviti i planinarska karta. Ovaj sam put odabrao zapadni smjer i uspon na 2247 metara visok vrh Pena Remona. Na putu je bilo i planinarskih markacija, no znatno manje nego na prosječnoj hrvatskoj ili alpskoj planinarskoj stazi.

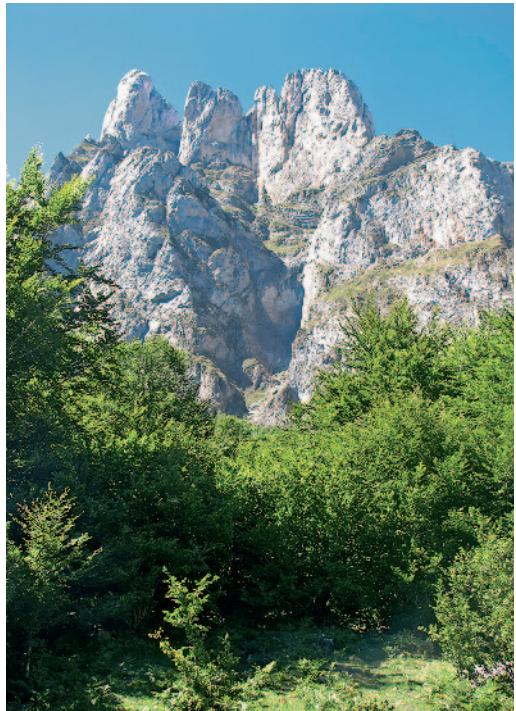
Vidik s uspona na vrh Pena Remona na južne obronke masiva Picos de Europa



Nakon strmog uspona kroz klanac, preda mnom se pojavila nova velika dolina. Za razliku od donje, iz koje krenuh, ta gornja nije odavala tragove trajnije prisutnosti čovjeka. Odisala je iskonskim mirom planinske prirode. Iz doline je slijedilo još oko 500 visinskih metara uspona po kamenitom terenu do vrha.

Na vrhu me dočekalo još jedno lijepo iznenadjenje – orlovi! Igrali su se izmjenjujući se u preletima malo podno vrha, pa malo iznad njega. Možda im je tamo negdje bilo i gnijezdo. Uistinu lijep i nezaboravan doživljaj!

Planinsko područje Picos de Europa prvo je u Španjolskoj dobilo zaštitu razine nacionalnog parka, i to još 1918. godine. Tada je zaštićeno 169,25 km² u zapadnom dijelu planinskog masiva, koji se nalazi na prostoru španjolske pokrajine Asturije. Godine 1995. park je proširen na dio spomenute pokrajine Asturije te na dijelove u pokrajinama Cantabriji te Castille i Leona. Sadašnje granice obuhvaćaju 646,60 km², a 2003. UNESCO ga je proglašio rezervatom biosfere.



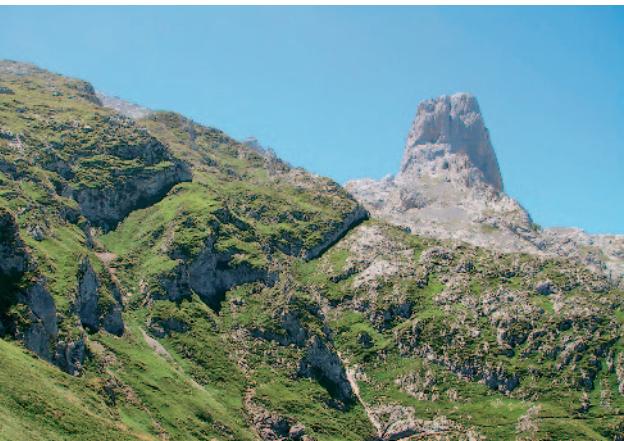
Vidik na stjenovite obronke vrha Pena Remona

Planine Picos de Europa dio su Kantabrijskoga gorja, velikoga planinskog lanca koji se prostire na sjeveru Španjolske. Taj je lanac dug 300 km, a proteže se duž obala Atlantskog oceana (Biskajskog zaljeva), i to od obronaka Pireneja na istoku, do pokrajine Galicije, odnosno obala rijeke Mino, na zapadu

Planine Picos de Europa dio su Kantabrijskoga gorja, velikoga planinskog lanca koji se prostire na sjeveru Španjolske. Taj je lanac dug 300 km, a proteže se duž obala Atlantskog oceana (Biskajskog zaljeva), i to od obronaka Pireneja na istoku, do pokrajine Galicije, odnosno obala rijeke Mino, na zapadu. Naziv »Picos de Europa« (u prijevodu »Vrhovi Europe«) dali su mu srednjovjekovni pomorci, kojima su istaknuti stjenoviti vrhovi tih planina (udaljeni dvadesetak kilometara od obale oceana) bili prvo europsko kopno koje bi vidjeli nakon dugotrajnih prekoceanskih putovanja (na povratku s američkoga kontinenta). Ugledavši neki od tih vrhova radosno bi uzvikivali: »Picos de Europa!«, što je značilo da je Europa sasvim blizu i da je opasnom prekoceanskom putovanju došao kraj.



Stado koza u (gornjoj) dolini ispod vršnih obronaka vrha Pena Remona



Pico Urrielu / Naranjo de Bulnes



Planinarsko sklonište Cabana Veronica (2325 m)

To se područje odlikuje iznimno očuvanim bogatstvom flore i faune. U šumama koje prekrivaju velik dio nacionalnog parka (a čine ih različite vrsta drveća, među kojima su vrlo zastupljene bukve i kantabrijski hrast), još uвijek žive i dvije vrste predatora (što je za područje zapadne Europe već vrlo rijetka pojava) – iberijski vuk i kantabrijski smeđi medvjed. Žive tu i razne druge rijetke i zaštićene vrste životinja, poput tetrijeba, bradatog supa – jedne od najrjeđih ptica grabežljivica na području Europe, i španjolskoga kozoroga. Kantabrijska divokoza, koju nazivaju rebeco, i njezina najbliža rođakinja pirenejska divokoza, koju nazivaju sarrio, prepoznatljivi su simboli tog područja.

Picos de Europa čine tri glavna masiva – središnji (Macizo Central o de Urrieles, koji još nazivaju i Picos de Urrieles), istočni (Macizo Oriental o de Andara, koji još nazivaju i Picos de Andara) i zapadni (Macizo Occidental o de Cornion, koji još nazivaju i Picos de Cornion). Područjem protječe nekoliko većih rijeka, koje uglavnom omeđuju kako istočne i zapadne granice nacionalnog parka, tako i granice njegovih glavnih masiva. Istočni se masiv u smjeru istoka ka zapadu proteže od rijeke Deve do rijeke Duje, središnji masiv od rijeke Duje do rijeke Cares, a zapadni masiv od rijeke Cares do rijeke Selle (kroz zapadni masiv protjeće još i rijeka Dobra).

Zapadni i središnji dio masiva odvojeni su impresivnim, kilometar i po dubokim kanjonom rijeke Cares, na čijem se vršnom dijelu nalazi

slikovito selo Cain. Kroz dio kanjona uređena je spektakularna pristupna staza.

Picos de Europa u svojim njedrima i podzemlju čuvaju brojne špilje i jame. Među njima su i najdublja španjolska jama Torca del Cerro (-1589 m) te vrlo duboke jame: Sima de la Cornisa (-1507 m), Torca los Rebecos (-1255 m), Pozo del Madejuno (-1252 m).

Najviši »Picos« (vrh) je Torre de Cerredo (2648 m). Pripada središnjem masivu (Urrieles). Prvi put je ispenjan 30. lipnja 1882. Uspon na vrh se po uobičajenom smjeru (via normale) može poduzeti u svim godišnjim dobima, ali zimi je obvezna penjačka oprema – cepin, dereze i uže za osiguranje. Najveći su tehnički problem posljednjih dvjestotinjak metara vršne stijene, duž koje su postavljeni klinovi za osiguranje. U ljetnim mjesecima, kad je stijena suha, uspon nije težak, no svakako je nužan oprez jer su provalije uвijek vrlo blizu, pa i najmanja pogreška može završiti tragično. Vrh je vrlo uzak, a vidik s njega odličan. Na sjeveru se gubi tek u beskraju Atlantika.

Uspon se obično poduzima u dva dana. Prvi dan treba doći do Refugio de Vega de Urriello (1953 m; naziva se još i Refugio Delgada Ubeda), a drugi dan slijedi najprije uspon do podnožja vršne stijene (oko dva i pol sata), a zatim još oko dva do dva i pol sata penjačkog uspona po stjeni do vrha.

Do doma vode dva prilaza, prvi je kantabrijski – južni prilazni put, a drugi asturijski – sjeverni.

Tko dolazi iz Kantabrije, treba ući u nacionalni park preko doline rijeke Deve, a zatim nastaviti vožnju do malog, veoma lijepog srednjovjekov-

noga gradića Potesa (koji je sada turističko središte toga kraja). Kod Potesa treba skrenuti s glavne ceste (koja se nastavlja prema jugu) u smjeru zapada na sporednu planinsku cestu koja završava u mjestu Fuente De, gdje se nalazi uspinjača (Teleferico de Fuente De). Vozilo se može ostaviti parkirano na velikom (besplatnom) parkiralištu. Od gornje stanice započinje planinarenje prema vrhu Horcados Rojos (2506 m), a nakon prelaska prijevoja u podnožju toga vrha (2344 m) treba sći u smjeru sjevera. Premda je taj dio puta djelomično osiguran sajlama, u slučaju lošeg vremena preporučuje se malo duži, ali sigurniji put koji obilazi prijevoj i na blaži način gubi nadmorsku visinu, te se potom ponovno spaja s putom koji vodi s prijevoja. Za daljnja dva do tri sata planinarenja (od izlazne stanice uspinjače ukupno oko pet do šest sati) stiže se do planinarskog doma Refugio de Vega de Urriellu. Svakako se preporučuje usputni posjet skloništu Cabana Veronica (2325 m) u blizini prijevoja Horcados Rojos. Sklonište nalikuje maloj kupoli neke zvjezdarnice i nadasve je jedinstveno po tome što je u biti sastavljeno od metalne kupole baterije za protuzračnu obranu s rashodovanog američkog nosača zrakoplova. Sklonište ima samo 9 m^2 i u nj se može smjestiti (bolje reći nagurati) najviše šest osoba.

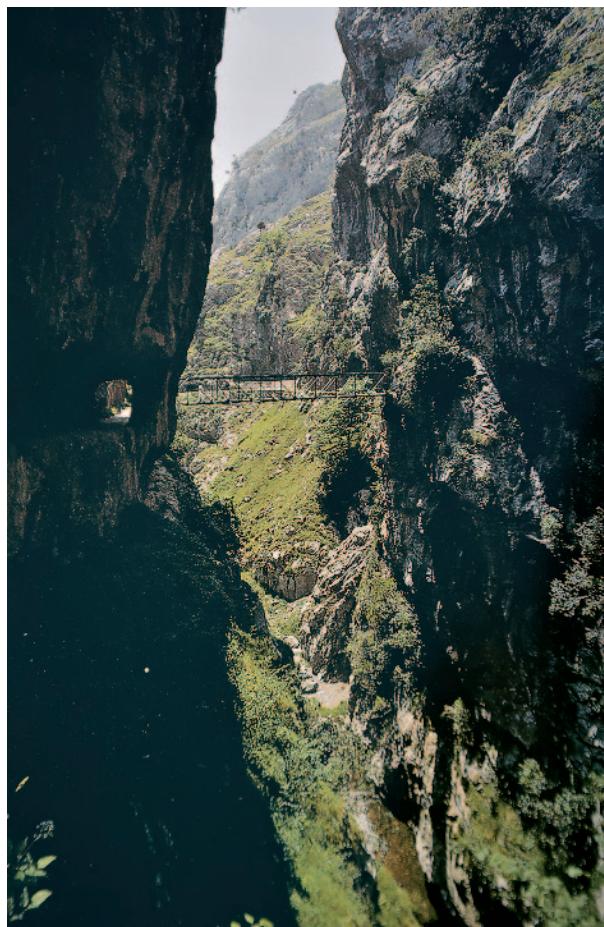
Do Refugio de Vega de Urriellu može se doći i iz pokrajine Asturije. Od gradića Arenas de Cabrales treba nastaviti cestom do mjesta Sotresa u dolini rijeke Duje. Odатle započinje planinarenje. Najkraća prilazna staza je pak iz obližnjeg mjesta Bulnesa.

Refugio de Vega de Urriellu zanimljiva je građevina, zidana od kamena. Dom je otvoren od 15. ožujka do 15. prosinca. Raspolaže s 96 ležaja te nudi hranu i piće. Vrlo je uredan, opskrbljen je vodom (čak i topлом), opremljen solarnim uređajima koji daju električnu energiju za grijanje, rasvjetu i druge potrebe, a ima i uredne sanitарне čvorove. Cijena noćenja je 12 eura (za djecu do 14 godina – 8 eura), doručak je 5,2 eura, a ručak i večera po 14,5 eura. Dom ima i svoju internetsku stranicu (www.refugiodeurriellu.com), na kojoj se mogu pronaći svi podaci o njemu, uključujući galeriju fotografija, telefonske brojeve i e-mail adresu.

Premda je Torre de Cerredo najviši, nije i najpoznatiji vrh masiva. Najčuveniji vrh, ne samo

među Picos de Europa, nego na prostoru čitave Španjolske, nalazi se samo nekoliko kilometara istočno, a naziva se Picu Urriellu ili Naranjo de Bulnes. To je vrh čiji samo spomen imena ispunjava španjolske planinare i alpiniste osjećajem nacionalnog planinarskog ponosa. Ono što je za Švicarce Matterhorn, to je za Španjolce Picu Urriellu.

Nalikuje stožastoj piramidi i spada među najljepše vrhove našega svijeta. Visok je 2519 m. Naoko se možda ne čini mnogo, no to je čista stijena. Do vrha vodi 70-ak alpinističkih smjera, od kojih je samo nekoliko manje teških, a svi su ostali teški i vrlo teški. Premda je uspon najlakši s južne strane, vrh je prvi put ispenjan s teže, sjeverne strane 1904. godine. Zapadna je stijena stvar nacionalnog alpinističkog ponosa. Tu se nalazi i čuveni smjer Orbayu, jedan od najtežih



Kanjon rijeke Cares i most preko nje

smjerova za slobodno penjanje na svjetlu. Dugačak je 500 m, a težine uspona na pojedinim dijelovima nose ocjene 8c+ i 9a.

Preko južne strane mogu se ostvariti najlakši i najkraći usponi, no tu postoje dijelovi gdje stijena nije tako kompaktna i često se odranja. Stoga u njoj treba biti vrlo oprezan i stalno nositi kacigu.

Zanimljivo je ime »Naranjo de Bulnes«, u prijevodu »Bulneška naranča«. Bulnes je malo planinsko selo na 650 m nadmorske visine. Godine 1855. ovamo je radi izrade prve topografske i geološke karte Asturije došao njemački geolog i inženjer Wilhelm Schulz. Promatrajući Picu Urriellu, uočio je da je pri zalasku sunca vršni dio zapadne stijene obasjan bojom te da ima oblik naranče. Vrh je stoga nazvao »Naranjo de Bulnes« – »Bulneška naranča«. Možda taj svoj naziv nije odmah unio i u kartu koju je izradio, no tijekom vremena počeo se sve više upotrebljavati u literaturi i kartografiji, premda domaći ljudi nisu prihvatali novo ime.

Treći je najpoznatiji vrh Peña Vieja (u prijevodu »Stara stijena«), visok 2613 m. Pristup vrhu normalnim smjerom nije težak jer se vrh nalazi blizu krajnje stanice (El Cable, 1850 m) uspinjače Fuente De. Većina posjetitelja za svoj jednodnevni izlet odabere vožnju uspinjačom do El Cablea i potom planinarsku šetnju (oko dva i pol do tri sata) do vrha Peña Vieja. U povratku uglavnom navrate na okrjepu u Refugio de Aliva (1650 m), koji je spomenut na početku ove priče.

Osim navedenih vrhova, u velikom prostranstvu nacionalnog parka nalaze se i brojni drugi vrlo lijepi vrhovi. Mnogi od njih su skriveni, osamljeni, i pri susretu s njima velika je vjero-

jatnost da u blizini neće biti nijednoga drugog ljudskog bića.

Starosjedilačko stanovništvo područja Picos de Europa uglavnom se bavilo nomadskim planinskim stočarstvom, što se na neki način održalo i do današnjeg vremena. Na pašnjacima u višim predjelima nisu rijetka stada ovaca i koza, a u nižim dolinama stada krava. Stoga se i osnova gastronomije toga kraja temelji poglavito na mlječnim i mesnim proizvodima. Osobiti su im specijaliteti razne vrste sireva, od kojih je najčuveniji tzv. plavi sir.

Na kraju bih, za one koji se žele sami uputiti na Picos de Europa, napomenuo da je to veliko prostranstvo planinske divljine, u kojem do pojedinih »Picos« ili uopće nema markacija ili su one znatno rijede nego što smo navikli u našim planinama i u Alpama. Njihove su glavne markacije utabane stazice i male hrpe poslaganih kameničića, no te se »oznake« često isprepliću s pastirskim putovima pa je vrlo lako uputiti se pogrešnim smjerom. Oni koji žele samostalno planinariti nepoznatim prostranstvima Picos, trebaju biti vrlo oprezni i svakako se služiti planinarskim kartama i kompasom (dakako da će i GPS dobro doći).

Ako se kome pruži prilika da otputuje u sjeverni dio Španjolske, nadam se da će nakon ovih redaka osjetiti onaj žar za upoznavanjem nepoznatog koji su meni podarile riječi staroga španjolskog planinara. U godinama koje su slijedile posjetio sam i Pireneje, uspinjao se i na Sierra Nevadu, no najljepše španjolske uspomene, one kojima se uvijek želim vratiti – zovu se Picos de Europa!

Više podataka

Nije bilo moguće u jednom članku opisati sve ljepote flore i faune, prožimanje kulturno-povijesne baštine s prirodnim te sve planinarske mogućnosti kojima obiluje taj velik prostor. Stoga, oni koji budu željeli posjetiti ili saznati više o Picos de Europa, imaju danas na raspolaganju brojne internetske stranice, poput onih Nacionalnog parka Picos de Europa, Španjolskoga planinarskog saveza, brojnih turističkih zajednica Kantabrije, Asturije, summitposta, wikipedije itd. (preporučio bih početi linkom: www.thepicosdeeuropa.com). Tiskano je i nekoliko vrlo dobrih knjiga na engleskom jeziku i planinarskih karata (tiskane su zasebne karte za svaki od tri djela masiva), koje se uglavnom mogu naručiti i putem interneta te kupiti u svakoj boljoj knjižari u Španjolskoj. U izdanju Climbers Companions objavljena i e-knjiga Climbing in the Picos de Europa, do koje se može doći putem internetske stranice: <http://www.climbers-companions.com/climbing-picoss-de-europa.html>.

Kočne su pale

Kristina i Dean Jurčić, Kastav*



DEAN JURČIĆ

Pogled na masiv Kamniško-Savinjskih Alpa

Ovaj put uputili smo se na zanimljivu planinu koju smo prije često promatrali s obližnjih vrhunaca ili iz okolnih dolina. Od osvajanja kralja slovenskih gora – Jalovca (2645 m), prije dvije godine, velika nam je želja bila posjetiti Kočne – Jezersku (2540 m) i Kokršku (2520 m). Riječ je o dva impozantna susjedna vrha u zapadnom dijelu Kamniško-savinjskih Alpa, koji se prema istoku nadovezuju na niz dvotisućnjaka koji čine Ojstrica, Planjava, Skuta, Dolgi hrbet i Grintovec.

Svi su putovi prema Kočnama klasificirani kao vrlo zahtjevni. Usponi su dugotrajni, a neki su nam poznavatelji govorili da su to zaista teško pristupačni vrhovi. Dok se tata malo kolebao i

odgadao uspon na Kočne, ja sam bila odlučna da one jednostavno moraju »pasti«!

Uputili smo se najprije do Zgornjeg Jezerskog, zanimljivog mjestašca na granici s Austrijom, i potom produžili makadamom uz Planšarsko jezero do parkirališta u dolini Ravenske Kočne.

Prvi dan do Češke koče

Pustolovinu smo podijelili u dva dana; prvi dan do planinarskog doma – Češke koče, a drugi dan uspon na vrhove i povratak u dolinu. Od parkirališta put vodi četvrt sata makadamskom cestom do teretne žičare za opskrbu doma, a potom skreće udesno na zemljanoj stazu. Laganim usponom u zavojima nakon 50 minuta stižemo na 1400 m, do mjesta zvanog Hudičevi klanci. Tu izlazimo iz šume i nastavljamo nešto položenijom stazom, s koje se pružaju lijepi vidici na okolne alpske

* Ovaj je tekst zajednički uradak kćeri i oca, iako je dijelom pisan u prvom licu (ja = Kristina).



Na vrhu Vratca, desno Kočne

vrhunce. Na nekoliko smo se mjesa pomogli sajlama i ljestvama. Staza je lijepo uređena i dostupna praktično svim uzrastima. Uspon nije težak, u biti je vrlo jednostavan, ali moram priznati da smo povremeno teže dolazili do daha zbog topline i sparine koje su bile naročito izražene na usponu kroz šumu.

Nakon nekih sat i pol pješačenja pred nama se ukazala romantična drvena kućica – Češka koča (1545 m), povrh strmih padina Ravenske Kočne. Na samom rubu padine ograđen je vidikovac na kojem se vijori slovenski stijeg. Taj planinarski dom, kojim danas upravlja PD »Jezersko«, izgradila je češka podružnica SPD-a iz Praga 1900. godine, pa mu otuda i ime. Iako je s vremenom obnavljan i moderniziran, do današnjih je dana zadržao stil češke narodne arhitekture. Odmah pokraj ulaza nepresušan je izvor hladne pitke vode, a pedesetak koraka dalje nalazi se oltar na otvorenom, posvećen Mariji Snježnoj. U pozadini doma uzdiže se moćna stjenovita barijera visokih vrhova, a s platoa ispred doma pruža se lijep vidik na pitomu dolinu Zgornjeg Jezerskog i okolne planine.

Uspon na Vratca

Nismo se dugo odmarali, već smo požurili prema zapadu do obližnjeg vrha Vratca (1802 m), udaljenog 40 minuta hoda. Već iz daljine vrh je prepoznatljiv po šiljatom obliku. Prolazimo preko uređene površine za slijetanje helikoptera, pa potom dugim siparom umjerenim usponom do vododerine pod samim vrhom. Slijedi malo zahtjevniji dio staze, ali uz malo snalažljivosti i uz pomoć sajli, brzo se iz usjeka dolazi na padine s kojih se pružaju opsežni vidici. Preostaje još samo nekoliko koraka završnog uspona na Vratca. Na samome vrhu, koji je kontrolna točka Jezerske planinske poti, vrlo je malo mjesa.

Posljednje zrake sunca obasjavale su Vratca i obližnje alpske vrhove. A tu, odmah ponad nas, pozdravljale su nas Kočne i pozivale u svoje naručje. Upravo na Vraticima započinje stjenovit sjeverni greben Kočne. Gledajući te moćne stijene iznad sebe kao da sam im htjela poručiti: »Čekajte me, sutra stižem u vaše naručje!«

Spustili smo se natrag do Češke koče, u kojoj je bilo tek nekoliko gostiju. Tu smo susreli i jednu obitelj iz Svetе Nedelje kraj Samobora. Pomisili

smo da će nam možda činiti društvo za uspon na Kočne, ali njihov je cilj bio samo Češka koča i ujutro su se vraćali u dolinu. U kući smo pojeli dobar grah, osvježili se radlerom i ubrzo krenuli na počinak. U zoru tek počinje prava pustolovina!

Penjanje stijenama do Zdolske škrbine

Svanulo je prekrasno jutro, na nebu nigdje ni oblačka. I da smo htjeli, nismo mogli poželjeti bolje vrijeme za uspon na Kočne. Još jednom pogledavamo oko sebe na sve te stjenovite vrhove oko Češke koče, obasjane prvim jutarnjim sunčevim zrakama i divimo se ljepotu prirode na Spodnjim Ravnima, gdje je prije više od stoljeća podignut planinarski dom. Vrhovi Kočna nas očekuju, tamo su negdje iza prvog reda stjenovitog masiva.

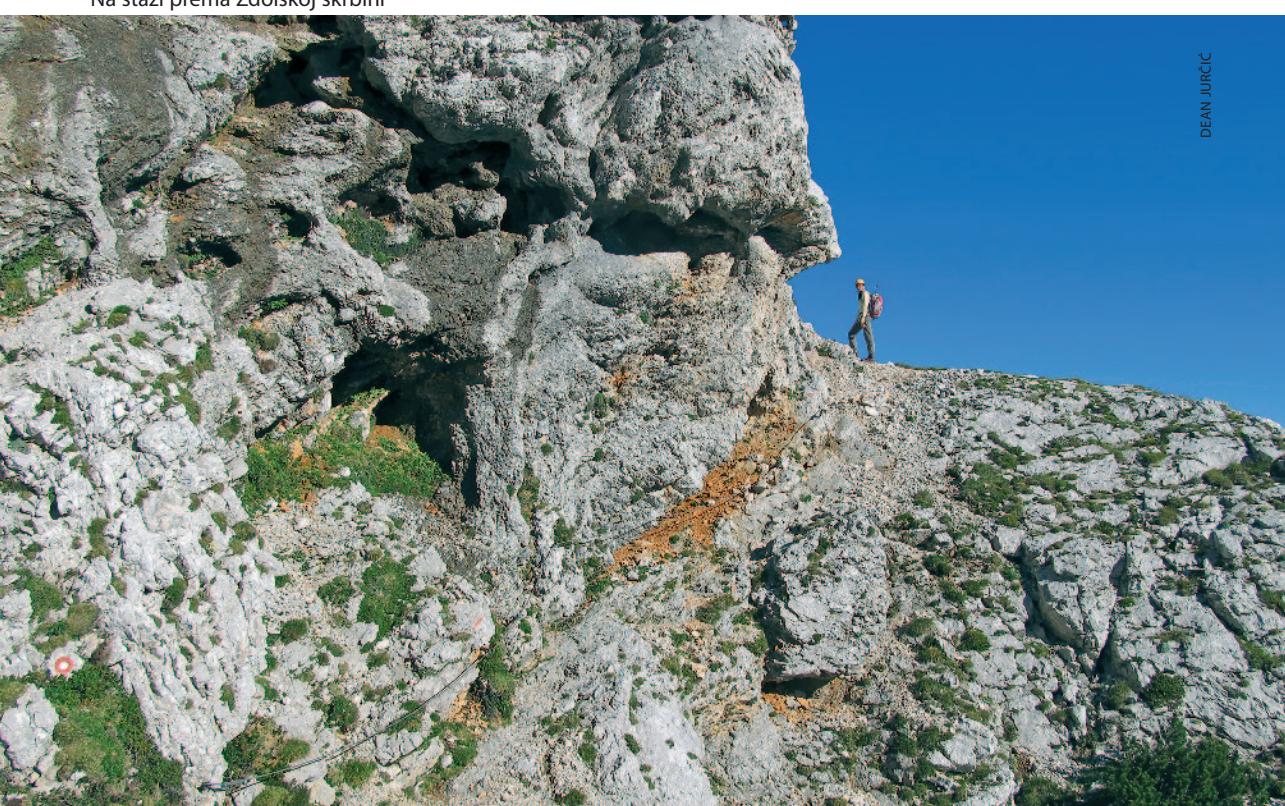
Penjemo se stazom djelomično obrasлом niskim raslinjem, u zavojima, prema Zgornjim Ravnima. S vremenom na vrijeme čujemo da se negdje gore obrušava kamenje. Mi smo bili prvi koji smo tog jutra krenuli u planinu pa nas pomalo zabrinjava ta pojava; nije valjda da su baš danas oživjele stijene ovoga prirodnog amfiteatra.

Na stazi prema Zdolskoj škrbini

Zgornje Ravni zaravan su u podnožju visokih, gotovo okomitih stijena, koju Slovenci zovu krnica. Dobrano je ispunjena odlomljenim komadima kamenja, ali ima tu i velikih stijena. Led, snijeg, kiša i vjetar usitnjavalji su veće stijene i stvorili prekrasnu oazu sipara u podnožju stjenovitih litica.

Ubrzo smo riješili zagonetku zašto pada kamenje: u siparu i u stijeni nalaze se ovce koje ga ruše. Jedan oveći kamen proletio je neka tri-četiri metra pored naših glava. Tko kaže da i ovce ne mogu biti opasne? Tu je novo račvanje planinarskih putova; lijevi vodi kroz stijenu preko Mlinarskog sedla za Grintovec, a mi ćemo desno prema Kočnama Kremžarjevom poti.

Tik ispred nas uzdiže se stjenovit greben Zdolska škrbina, koji se s jedne strane nadovezuje na vrh Grintovca, a s druge na Kočne. Stižemo do dijela »zelo zahtevne poti«, puta kroz stijenu osiguranog sajlama i klinovima. U početku nije težak pa dobro napredujemo. Otvaraju se vidici prema sjeveru, na Jezersko i planine koje ga okružuju. Gledamo i dolje u dubinu, prema Češkoj koči, odakle smo krenuli u današnju pustolovinu.



U nastavku put zaokreće oštro ulijevo u smjeru Zdolške škrbine, mjestimično se i malo spušta. Taj je dio puta malo zahtjevniji, ali i atraktivniji, zahvaljujući sve ljepšim vidicima na okolne vrhove i impozantnu stijenu iznad naših glava. Negdje sam pročitala da se čak smatra »plezalnom poti«, ali zaista je dobro osiguran sajlama, tako da nam u tim idealnim vremenskim uvjetima i nije previše zahtjevan.

I tako smo, praktično bez odmora, nakon 2 sata i 40 minuta penjanja stigli na glavni greben Grintovci, do Zdolške škrbine, uskoga grebena gdje se put račva. To je mjesto navodno dobilo ime po seljaku Suhadolniku, koji se u narječju naziva Zdolnik. Njegovo se imanje i danas nalazi podno južnih padina Kočne. Tu, na visini od 2317 metara, idealno je mjesto za kraći odmor i zaslужenu marendu.

Uživanje u tišini Jezerske Kočne

Pred nama je još završni uspon od 45 minuta do vrha Jezerske Kočne. Moramo dalje, sa sjeverne

padine prelazimo na južnu, osunčanu padinu. Slijedi jedno od najzanimljivijih mjesta, ne samo ovog uspona, već i općenito u Alpama – »trebušasti prehod«. Pužemo po stijeni, gurajući ruksak ispred sebe, i pazimo na svoje glave da ne tresnemo njima o nizak strop. Bočno od nas prava je provalija, a pogled vuče prema gore na vrh Kočne. Priznajem, tata se tu mnogo bolje snašao od mene jer je to, kako kaže, naučio u nekadašnjoj vojsci.

Jezerska Kočna stoji tu pred nama, prepoznatljiva, izbrazdانا i raspucana od mnogih munja i gromova koji su je tukli. Još samo malo i još jedan alpski san postat će stvarnost. Penjemo se siparom, povremeno i prilično strmo. Tu i tamo prelazimo kroz stijenu, ponegdje je poneka sajla ili klin, a Kočna nam je već tu, nadohvat ruke. Iskreno, ovdje smo očekivali mnogo teži uspon. Dobivanjem na visini i vidici su sve dalji i ljepši, a poseban je onaj prema najvišem vrhu Kamniško-savinjskih Alpa – Grintovcu, i dalje na Dolgi hrbet, Skutu, Rinke...

Nema nikoga sretnijeg od nas. Jezerska Kočna je savladana. U 10:55 stojimo na 2540 metara, a nismo se ni poštено oznojili. Ogriješila bih dušu kad bih rekla da je bilo lako, to zasigurno nije. Slušala sam i čitala o toj divljoj i teško dostupnoj planini pa sam stoga imala mnogo strahopostovanja prema njoj, ali i dovoljno samopouzdanja i samouvjerenosti da sigurno stignem do vrha.

Na vrhu Kočne malo je prostora, ali dovoljno da tata i ja sjednemo i uživamo u samoći i ljepoti toga alpskog vrhunca i prostranstva koje ga okružuje. Iznad nas je samo plavo nebo, a oko nas mnogi planinski vrhovi i zelene doline. Vidi se velik dio Slovenije, pa i dalje. Ipak nismo sami, na vrhu nam se pridružuju i crne žutokljune galice, naše ptice prijateljice. Pozdravljaju nas, a mi ih zauzvrat darujemo ponekim komadićem hrane iz ruksaka.

Na susjednom vrhu Grintovcu, koji je ipak lakše dostupan i češće posjećen, ima mnogo ljudi, ali mi smo sami. Pratili smo putem dvoje planinara koji su se spuštali s Grintovca, a sad ih gledamo dolje na Zdolškoj škrbini kako idu našim stopama prema Kočni. I to su jedini planinari što smo ih taj dan vidjeli na svojem putu. Nekoliko metara ispod vrha u metalnoj se kutiji nalazi upisna knjiga, a tu je i žig koji smo ponosno utisnuli u dnevниke.



Šljilata stijena na putu prema J. Kočni



DEAN ĐURČIĆ

Na putu od Z. škrbine prema J. Kočni (u pozadini Skuta)

Kroz bespuće do Kokrške Kočne

Ne zadržavamo se dugo na Jezerskoj Kočni. Moramo dalje. Slijedi još kratka, ali, kako kažu, žestoka staza, ili bolje rečeno – bespuće, prema susjednoj Kokrškoj Kočni. Putokaz govori da nam je potrebno 30 minuta. Nije mnogo, ali bilo je zanimljivo. Najprije se staza spušta do usjeka između dviju Kočna. Na visini gubimo ne velikih, ali varljivih 40 metara. Do sredine osamdesetih godina prošlog stoljeća vrh je bio dostupan samo alpinistima, no tada je dobro osiguran sajlama i klinovima.

Bliži se podne, sunce prži, sve se više znoja nakuplja pod kacigom i sve nam češće znoj klizi niz čelo. Dobro svladavamo tu tešku stijenu. Veremo se po klinovima, spuštamo po sajlama, na pojedinim mjestima stijena je gotovo okomita, ali naša nogu ipak bez većih poteškoća pronalazi sigurno gazište u stjeni. Otvaraju se novi vidici – prema Cojzovoj koći na Kokrškom sedlu, Krvavcu i zelenom skloništu podno Kočne.

Sjajna staza, ima tu i nama planinarima katkad dobrodošlog adrenalina. Spust u usjek, vododerinu, na najnižu točku između dviju Kočna, predstavlja onu »pravu«, malo žešću dionicu puta.

Iz usjeka između dviju Kočna slijedi završni uspon, koji započinje svladavanjem strme osigurane stijene, ali se uspon vrlo brzo pretvara u šetnju stazom kroz sipar i kamenjar do samog vrha. Od jednoga do drugog vrha trebalo nam je 35 minuta. Na vrhu Kokrške Kočne (2520 m) betonski je stup i metalna kutija s upisnom knjigom i žigom.

Taj je vrh, za razliku od Jezerske Kočne, prostran, s još širim vidicima na sve strane – od Gorenjske nizine do Julijskih Alpa s najvišim vrhom Triglavom i od Karavanki preko Jezerskog do istočnoga dijela Kamniško-savinjskih Alpa. Ipak, naš je pogled najčešće usmjeren prema obližnjoj Jezerskoj Kočni.

Zaslužili smo odmor, i to malo duži, dan je lijep, sve do sada ide po planu, pa nema razloga da



Na putu od J. Kočne do K. Kočne (u pozadini Grintovec)

žurimo. Zalegli smo na tlo i uživali, i u sunčanom danu i vidicima, a s vremena na vrijeme malo smo i zadrijemali. Nekih sat vremena uživali smo na vrhu. Bilo je to kratko, ali itekako svršishodno opuštanje za tijelo i dušu na alpskom vrhuncu, okruženom predivnom prirodom i tišinom. Dan je bio topao i sunčan, ali je na nešto više od 2500 metara i ta stalna toplina bila podnošljiva.

Opuštali bismo se mi i duže, ali pred nama je još dug put natrag već znamim smjerom. Moramo još utisnuti žigove u dnevnike i upisati se u upisnu knjigu, onda poći natrag prema Jezerskoj Kočni, pa sići do Češke koče i potom do našeg »fokija« u dubini Ravenske Kočne.

Spust u dolinu

Ponovno stavljamo zaštitne kacige na glave, a ruksake na leđa i krećemo natrag. Već nakon nekoliko minuta čeka nas onaj najteži dio staze; najprije spust po stjeni do najniže točke između

dviju Kočna, a potom uspon po još zahtjevnijoj stjeni na suprotnoj strani. Za 35 minuta ponovno smo na Jezerskoj Kočni.

Na povratku smo uvijek nekako opušteniji, vjerojatno zato što sad znamo sve zamke koje nas putem očekuju, a ipak je i fizički lakše spuštati se nego uspinjati. Spust na ovakvim stazama ipak krije opasnosti pa opreza nikad dovoljno. Zavirili smo nakratko kroz jedno okno u stjeni Kočne s vidikom na zelenilo Jezerskog.

Opet nas čeka »trebušasti prehod«, gdje sam opet malo zaglavila. Ali samo malo. Nismo se žurili na tom spustu po stjeni i siparu, nego smo putem zaista uživali gledajući stjene okolnih vrhova, koje kao da izranjavaju iz okolnih zelenih dolina. Nekih 45 minuta trebalo nam je od Jezerske Kočne do Zdolške škrbine.

Nastavljamo lijevo u smjeru Češke koče, kroz stjene osigurane mnogim sajlama. Gledamo dolje u dubini Spodnje ravni i Češku koču, do koje nam

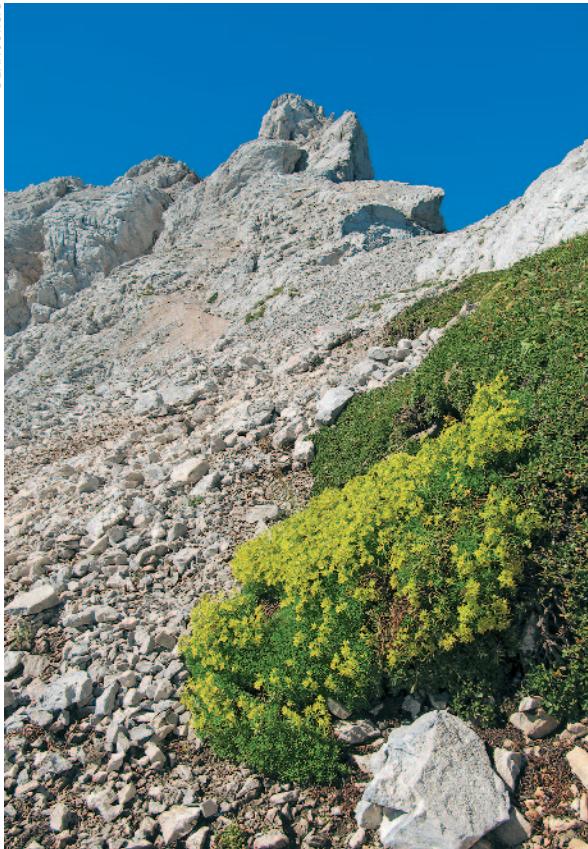
treba još više od dva sata pješačenja. Noge su sve teže i teže, nakupilo se već mnogo sati hoda, ali sada, kad su Kočne pale, za nas više nema takvih prepreka da i ova pustolovina ne bi uspješno završila. Prolazimo uz još jedno zanimljivo okno, koje na usponu nismo ni primijetili, a sada je tata imao i vremena za fotografiranje rijetkih planinskih cvjetova.

Tu smo već na siparu, ispod stjenovite barijere Zdolške škrbine, koja povezuje Grintovec i Kočnu. Lijepa slika – jedan avion ostavlja svoj trag visoko gore na nebnu iznad stijena. Dugotrajan je spust siparom, kao da mu nema kraja. Češka koča čini nam se tako blizu, stalno je gledamo tu dolje, a opet je beskrajno daleko. Tako je to u planinama! Treba mnogo truda, upornosti i želje da se ostvari zadani cilj, a ako toga nema, onda je bolje i ne krenuti u planinu, barem ne na ovako duge i zahtjevne ture.

Premda naši tabani već počinju osjećati posljedice dugotrajnog pješačenja kamenjarom, baš ništa ne može pomutiti naše zadovoljstvo i sreću. Evo nas konačno i kod Češke koče. Pusto je i ovdje, svega troje, četvero planinara. Za spust od grebena Zdolške škrbine do Češke koće trebalo nam je točno 2 sata i 25 minuta. Priznajte, zaslužili smo po jedno hladno pivo.

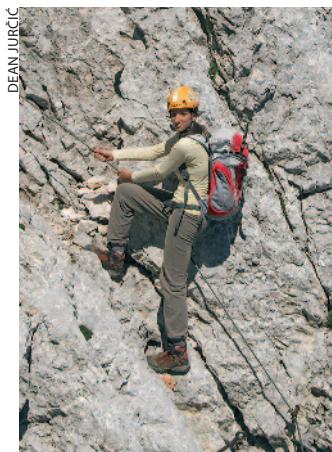
Zadržali smo se u Češkoj koći sat i pol, kupili smo i lijepo majice za sjećanje na uspon. Pred nama je još samo jedan sat spusta, laganom stazom do parkirališta na Ravenskoj Kočni. Lijepo je bilo iz doline pogledati gore visoko, u vrhove obasjane posljednjim zrakama sunca.

DEAN JURČIĆ



Vrh Jezerske Kočne

To je bio kraj našeg izleta. Prvoga dana hodali smo malo manje od 3 sata, a drugoga gotovo 9 sati. I ne zaboravite – jedina je prepreka ostvarenju cilja strah od neuspjeha. Bit će još alpskih vrhunaca, sigurni smo u to.



DEAN JURČIĆ



INFORMACIJE

Daljinari

Ravenska Kočna, parkiralište (1030 m) – Češka koča (1545 m)	1 h 30 min
Češka koča (1545 m) – vrh Vratca (1802 m) i natrag	1 h 10 min
Češka koča (1545 m) – Zdolška škrbina (2317 m)	2 h 40 min
Zdolška škrbina (2317 m) – Jezerska Kočna (2540 m)	45 min
Jezerska Kočna (2540 m) – Kokrška Kočna (2520 m)	35 min
Kokrška Kočna (2520 m) – Jezerska Kočna (2540 m)	35 min
Jezerska Kočna (2540 m) – Zdolška škrbina (2317 m)	45 min
Zdolška škrbina (2317 m) – Češka koča (1545 m)	2 h 25 min
Češka koča (1545 m) – Ravenska Kočna (900 m)	1 h 5 min

Ukupno

11 h 35 min

Kako smo prvi put

prenoćili na Kleku

Zvonko Trdić, Ogulin

Već su nam odavno dosadile neprekidne borbe s Kalčanima. Bili su bezobrazni i pokvareni. Ometali su nas pri ribolovu na Dobri i napucavali pračkama i strelicama. Ponekad su izbijali vrlo ozbiljni sukobi. Lomila su se koplja i mačevi, bilo je isparane odjeće i krvavih nosova. S vremena na vrijeme opljačkali bismo im sve oružje iz dobro skrivenih šatora na Humcu. Tada bi privremeno zavladowao mir.

Iako nas je šuma oduvijek neodoljivo privlačila, nismo se usuđivali ući u nju bez solidnog naoružanja. Streljivo za malokalibarsku pušku moglo je kupiti svako dijete, u neograničenim količinama. Uz pomoć našega vršnjaka »majstora« Pipe napravili smo prvu »pravu« pušku. Bila je znatno bolja od one stare koja je imala cijev od metalne ručke kišobrana. Mehanizam za okidanje sastojao se od »kokotića« i elastike od automobilске gume, a imala je i obarač. Iako nam se činilo

da cijev nije baš sasvim ravna, u novo oružje imali smo neograničeno povjerenje.

Vukove smo smatrali najvećom opasnosti, s njima nije bilo šale! Medvjeda se baš i nismo tako jako bojali. Lisice i sitnija živila za nas su bili luk i voda. Zmija se, zapravo, uopće nismo bojali.

Odluku o usponu na Klek nismo donijeli slučajno. Prije toga već smo mnogo puta odlazili na Malo i Veliko polje. Uvježbali smo pripremanje hrane i toplih napitaka. Iako smo bez ikakve dvojbe bili na strani Robina Huda i Indijanaca, ipak smo od kaubaja naučili kako pripremiti hranu i noćiti u divljini. Tek smo poslije shvatili da je prava šteta što tada još pojma nismo imali o Robinsonu Crusoeu i njegovoj pustolovini nakon brodoloma. Šibice, kutijice sa šećerom i solju, nož, žlica i dvije aluminijске posude bili su najvažniji dio opreme koji smo uvijek nosili sa sobom. Kako i priliči pravim sinovima prirode i istraživačima,





Špilja u Klekovoj stjeni

hrana se obično sastojala od jaja i slanine. Jaja su nam uvijek išla na živce jer ih je trebalo dobro zaštiti da se ne razbiju. Ljeti smo kuhali crnu kavu, a zimi čaj.

Tjednima smo se pripremali za uspon na Klek. Drago i ja već smo odavno, bez ikakva straha, čak i zimi, odlazili sve do Kneje. Složili smo se kako bi ipak bilo sigurnije da na Klek ne idemo sami. Vjerovali smo da je Soka gotovo idealan treći član društva. Budući da je već ponavljao jedan ili dva razreda, bio je prilično visok i snažan. Bili smo u dobrom odnosima jer smo Drago i ja već nekoliko puta, kao pojačanje njegovom društvu iz Podvrha, sudjelovali u borbi protiv Bonzijeve bande. Konačan dogovor zaključen je na dan kad smo dobivali svjedodžbe po završetku školske godine.

Sljedeće subote okupili smo se na Lovaćama. Osim uobičajene opreme ponijeli smo pokrivače i nešto toplijе odjeće jer smo čuli da pored staze prema vrhu Kleka ima neka špilja u kojoj se može prespavati. Preko Bukovnika i Velikog polja brzo smo stigli na Kneju. Donde smo poznavali put, a dalje smo krenuli orientirajući se prema Klekovoj stjeni. Uspeli smo se livadom podno Sovljice te putem iznad Jelava krenuli prema klečkim

livadama. Staza je bila toliko dobra i uočljiva da nikako nismo mogli zalutati. Bez većega napora došli smo do planinarskog doma na Kleku. U dom nismo ulazili jer nismo bili planinari, a bilo nam je i strašno neugodno. Ipak smo upitali nekog starijeg čovjeka kuda se ide na vrh, pa produžili.

Špilja nas je oduševila. Pažljivo smo je istražili i zaključili da nam iz njezine unutrašnjosti ne prijeti nikakva opasnost. Bilo je dovoljno stražariti samo na ulazu. Nakon kraćeg dogovora latili smo se posla. Trebalo je donijeti veću količinu drva radi kuhanja i održavanja vatre tijekom noći. Drago i ja dovlačili smo bukove grane, a Soka je uredio ognjište i sjekiricom sjekao drva. Predahnuli smo za vrijeme pripremanja ručka. Jeli smo, popili crnu kavu, pa ponovno na posao. Do kraja dana u špilju smo nanijeli veliku količinu drva. Vukovi i medvjedi boje se vatre pa je sigurnije drva imati u špilji nego izlaziti radi loženja.

Sunce se izgubilo iza Bjelolasice, lagano se spuštao mrak. Umorni od rada okupili smo se oko vatre. Za večeru smo pekli komade slanine nabodene na duge štapove, plačući od dima koji je uporno ulazio u unutrašnjost naše nastambe. Pripremili smo udobno mjesto za stražara i dogo-

Odluku o usponu na Klek nismo donijeli slučajno. Prije toga već smo mnogo puta odlazili na Malo i Veliko polje. Uvježbali smo pripremanje hrane i toplih napitaka. Iako smo bez ikakve dvojbe bili na strani Robina Huda i Indijanaca, ipak smo od kauboja naučili kako pripremiti hranu i noći u divljini. Tek smo poslije shvatili da je prava šteta što tada još pojma nismo imali o Robinsonu Crusoeu...

vorili raspored. Smjene su trajale po sat vremena. Soka je bio vidno zabrinut. Odjednom je ustao i vrlo ozbiljno izložio problem:

– Dečki, vi znate da mi noćas spimo na Kleku! Tuj nima šale! Skidajte redom svu robu sa sebe i preokrenite je naopako!

– Tebi nisu sve ovce na broju! – odvrati Drago.
– Zač bi preokritali robu?

– Svu! I gaće i potkošulje! – bio je uporan Soka. – To se tako mora radi coprnic! Onda ti ne moru niš! Nemojte se igrati! Odma se skidajte!

Nije nas trebao dugo uvjeravati. Na brzinu smo preokrenuli odjeću. Soka i ja umotali smo se u pokrivače, a Drago se s puškom namjestio pored vatre. Iako me malo žuljalo sitno granje ispod pokrivača, brzo sam zaspao.

Nisam u prvi trenutak znao gdje se nalazim kad me je Soka prodrmao za rame i poluglasno pozvao na stražu. Predao mi je pušku i

šaku metaka te mi prepustio mjesto pokraj vatre. Ubrzo je zaspao, unatoč mojemu nastojanju da ga potaknem na razgovor. Raspirio sam vatru, dodao nekoliko komada drva i pažljivo promatrao okolicu špilje. Bila je mjesecina. Na padini ispod špilje jasno se naziralo drveće i grmlje. Primjetio sam neki pokret lijevo dolje, uz debelu bukvu. Čvrsto sam stisnuo pušku naprežući se odgonetnuti što je posrijedi. Uto se začuo neki zvuk sa staze prema Klečicama! Cimnuo sam glavom prema zvuku, ukočivši se na mjestu. Opet se nešto pokrenulo, točno ispod mene! Kretalo se i od Klečica! Prelomila se grančica na stazi prema planinarskom domu! Odjednom se prodorno oglasila neka ptica! Prošli su me trnci. Sve se gibalo i pucketalo. Drago i Soka spavalici su kao da su zamrli. Bilo me je sram buditi ih. Morao sam se malo udaljiti od vatre jer sam stavio previše drva u strahu da ne utrne. Postupno sam se navikavao na pucketanje. Puhaoo je lagan povjetarac i ljuljaoo grane drveća i grmlja pa sam shvatio da me ni kretanje koje sam povremeno uočavao ne treba osobito brinuti. Nikako se nisam mogao ukloniti dimu. Taman kad sam se donekle smirio – završila je moja smjena. Umotao sam se ponovno u deku i zaspao. Druga smjena stražarenja zapala me tek pred jutro. Više nije bilo straha. Vukovi, medvjedi i vještice pošteldjeli su nas ovu noć! Dan smo dočekali živi i zdravi, pomalo omamljeni, smrdljive odjeće, očiju crvenih od dima.

Sve muke i strahove odagnalo je rano jutarnje sunce koje nas je, sretne, obasjavalo na vrhu Kleka. Civilni smo se dalekim vidicima, brdima, dolinama i planinskim lancima na obzoru. Ogulin smo vidjeli jasno kao na dlanu. Bio sam neobično ponosan zbog našega uspjeha. Stajali smo na vršku Kleka, samo je nebo bilo iznad nas.

Ponekad se sjetim tih šašavih dječačkih dana, osobito kad mi pogled zapne za našu staru, dobru pušku koja se odnedavno šepuri na zidu moje radne sobe.



Ždrilo

Vlado Prpić, Baške Oštarije

Ždrilo je čest toponim na Velebitu, pogotovo na primorskoj padini. Taj naziv nose uglavnom prijevoji na rubovima zaravnjenih površina s kojih se prema moru strmo spuštaju drage koritasta oblika. Većina je naziva na Velebitu posve logična, a među njima ima i duhovitih, nedorečenih, no mnoga su preobličena ili zaboravljena. Pri izradi zemljovida osobito bi trebalo imati na umu izvornost imena, a ne samovoljno određivati nova.

Sva su ždrila, zbog manje nadmorske visine, od prapovijesti služila kao kraći prijelazi Velebita s primorske strane u njegovo zaleđe i obrnuto. Ostatci tih putova, koje su koristili ilirski narodi i plemena, a potom i svi ostali, naziru se i danas u oštrom kamenjaru podgorja.

Za razliku od ždrila, prolaze između stijena ili brda – ždrilima slične, ali skromnije geomorfološke oblike – žitelji Velebita nazivali su vratima. Prolazilo se kroz vrata, a išlo se preko ždrila.

Jedno po mnogočemu osobito i nadasve karakteristično ždrilo nalazi se na oštarijskoj visoravni, koja se izdužila u smjeru istok-zapad u dužinu od četiri kilometra. Zatvara polje na njegovu krajnjem zapadnom rubu, na dodiru badanjskog masiva i Basače, zapravo Škrbine, što joj je prvotno ime. Nadmorska visina Ždrila je 939 metara i to je ujedno najviša točka Ivanove drage koja odatle strmo ponire u smjeru Ledenika i završava na visini od 600 metara nad morem. Taj torrent, bujičnjak, završava u Baškoj ili Velikoj dragi. Karakteriziraju ga strme padine, a na dnu zaobljene stijene i kamene gromade, nastale kao posljedica povremenih bujica.

Oštarijska visoravan, koja se zbog svojih hidrogeoloških obilježja može ubrojiti u rubna polja u kršu, upravo je na Ždrilu najotvorenija prema moru. Naime, Stara su vrata po nadmorskoj visini niže za oko 10 metara, ali grebenski zatvaraju prostor oštarijske zavale. Škrbina ili Basača stoga bi orografski trebala pripadati južnom, a ne srednjem Velebitu, kako stoji u kartama. Prateći reljef od ruba krškog polja Like (630 m), iz Brušanske

ANA LEMIĆ



Na fotografiji se ne ocrtava dobro oblik U-doline, ali se može govoriti o utjecaju ledenjaka. Morenskog materijala koji je »otplovio« niz Ivanovu dragu možemo naći uz korito sve do Velike drage kod Karlobaga

dulibe preko prijevoja Takalice (950 m) te Oštarijskim poljem na Ždrilo (939 m) i Ivanovu dragu lako ćemo zaključiti da upravo ta linija prirodno razdvaja dvije planinske celine.

Cesta Gospić – Karlobag građena sredinom 19. stoljeća, kojom se i danas prometuje, trebala je upravo tim smjerom previjugati Velebit. Njezin graditelj Josip Kajetan Knežić odustao je, međutim, od trase preko Ždrila, vjerojatno zbog nagovora, jer bi time zaobišao selo Šušanj. U neposrednoj blizini još je jedno razdvajanje toga prostora, ono geološko. Naš poznati geolog prof. dr. Vladimir Jelaska u svojoj knjizi »Velebitski geološki putopis« i časopisu »Lički planinar« piše o rasjedu koji brazdi približno tim smjerom.

Za širi je prostor Ždrila karakteristična pojавa pokrivenoga i polupokrivenoga krša, a za sam prijevoj pojавa krionivalnoga krša, zbog izloženosti hladnim velebitskim vjetrovima. Dolomit, koji ondje prevladava, izvrgnut je zbog nedostatka snijega kao termoizolatora kriofrakcijskim, a zapadna, zavjetinska strana Ždrila padinskim procesima. Dubina korita Ivanove drage svjedoči o agresivnosti vode koja se pokazuje već od samoga vrha, i to u tolikoj mjeri da je ono u gornjoj polovici neprelazno.



ANA LEMIĆ

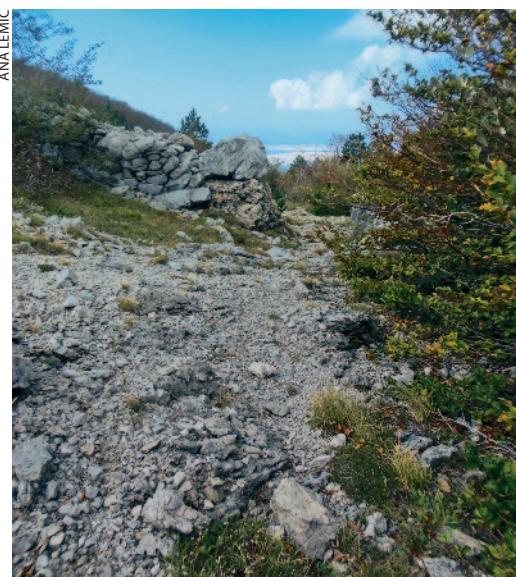
Crni bor postupno obrasta ždrilo koje je izloženo jakim vjetrovima i niskim temperaturama, što se dobro uočava na rastrošenoj dolomitnoj podlozi

Dva puta što vode uz Ivanovu dragu, svaki sa svoje strane korita, i danas su upotrebljiva, premda se već pedesetak godina njima ne putuje. Najviše su ih u 20. stoljeću koristili žitelji Ledenička kad su se selili u ljetne stanove i obradivali zemlju. Sâmo je Ždrilo u to vrijeme bilo sjecište brojnih putova, najviše pastirskih, ali i onih što vode do obradivih prostora u okolini. Jedan je od novijih putova, iz novijeg vremena, onaj planinarski. Naime, članovi HPD-a »Visočica« iz Gospića svoju su Oštarijsku planinarsku obilaznicu izveli upravo preko Ždrila, da bi spojili Škrbinu (Basaču) i Badanj. Ta dva brdska masiva, također preko Ždrila, povezuje i debeo suhozid, kao zaštita i granica nekadašnje branjevine širokog prostora Ivanove drage, sazidan u doba austrijske vladavine u 18. ili 19. stoljeću. Na primorskim je padinama Velebita na stotine kilometara takvih kamenih ograda kojima se u doba intenzivnog stočarenja nastojalo zaštititi skroman vegetacijski pokrov na bezvodnom kršu.

Ždrilski zid čini još jednu granicu, a to je ona klimatsko-vegetacijska: raslinje s donje strane zida pripada submediteranskom pojusu, a ono s gornje pretplaninskom. Jedino se bukva uvijek ne pridržava te podjele. Ponešto je možemo zateći na osojnoj strani Škrbine i na dnu korita Ivanovke. Slično se tome pojavljuje u Senjskoj dragi i u Velikoj Paklenici na svega nekoliko stotina metara nadmorske visine, što je posve atipično.

Sjeverna strana »oštarijskog« Ždrila pošumljena je crnim borom, čini se još u 19. stoljeću, da bi kao štit čuvala branjevinu od udara bure i snijega. Šuma se površinom utrostručila šireći se na kamenu golet u smjeru istoka. Budući da bor ne trpi ništa od raslinja ispod i iznad sebe, nije se proširio u sadašnji gustiš branjevine. S južne strane Ždrila unesen je nešto ariša, koji međutim nepovratno odumire. Nekontrolirana sječa velebitskih šuma i trgovina drvom u podgorskim lukama poznata je još od 9. stoljeća, tako da se zasigurno i preko Ždrila drvo transportiralo do Karlobaga. Da bi se zaustavila nekontrolirana sječa, pokrenuta je još za vladanja Marije Terezije (1740. – 1780.) rasprava o šumama. Sjedište šumske uprave za Ličku pukovniju bilo je na Baškim Oštarijama. Tada je počela i gradnja kvalitetnijih prometnica za odvoz drva, a neke su i do danas u upotrebi ili djelomično očuvane. Spomenuti put s vrha Ždrila, s lijeve strane korita Ivanovke, po svemu je sudeći prvenstveno korišten za transport drva vućom.

Priča o običnom Ždrilu odvukla nas je u daleku prapovijest, pa u antičko doba, srednji vijek, prirodna događanja (geologiju i botaniku), etnologiju i slične znanosti, ali to nije slučajnost. To samo dokazuje važnost takve geomorfološke pojave u planinama, koju je narod jednostavno nazvao – ždrilo.



Stari put preko ždrila vodi kroz ova »vrata« koja su u doba zaštite branjevinom, u narodu poznatije kao plantaže, bila obvezno zatvorena

Moj dragi Japetić

Zrinka Kušer, Samobor

Odavno sam prestala brojiti koliko smo puta i iz kojeg smjera posjetili Japetić, najviši vrh Samoborskoga gorja. Vrh visok 879 metara na prvi pogled ne nudi ništa posebno. No, ako tako razmišljate a ne upoznate Japetić, prevarit ćete se. Bukova šuma na samome vrhu proglašena je posebnim rezervatom šumske vegetacije, a na njegovim grebenima i osunčanim padinama nalaze se livade i travnjaci s brojnim zaštićenim i ugroženim biljnim vrstama. Priroda je opet i na ovome mjestu od naizgled najobičnijih pojava stvorila pravu malu oazu, simfoniju i rapso diju boja, mirisa i zvukova u kojima ćete uživati u svim godišnjim dobima. Vjerujte mi!

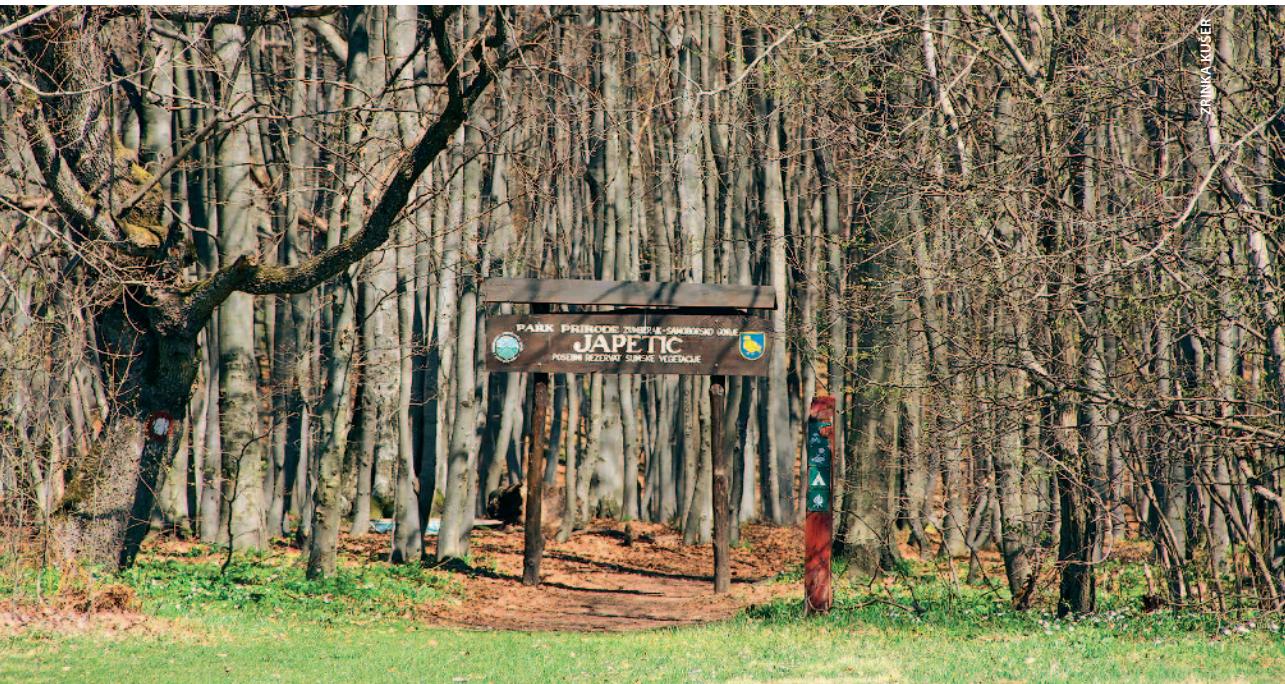
Prirodna zajednica životinja i biljaka tamo stoljećima i tisućljećima živi u savršenom skladu. U proljeće se možete diviti gotovo nestvarnom šarenilu cvijeća, u jesen također, ali ćete susretati i crno-žute daždevnjake na svakom koraku. Čuvajte ih i pazite, jer usto što su ugroženi i zaštićeni, oni su i otrovni. Na to upozorava i njihova žuta boja, a otrov koji posjeduju u svojim žlijezdama grize oči

i usta napadača pa ih većina životinja izbjegava. Njihove ličinke nisu otrovne pa se njima često pogoste ribe, gmazovi, ptice i manji sisavci. Ali, to je prirodna selekcija koja bez ljudske umiješanosti savršeno djeluje.

Zimi ćete uživati u jedinstvenim bijelim prizorima koji će se pred vašim očima nizati kamo god svrnete pogled, a u ljetnim danima bijeg od vrućih i zaguljivih prostora, ulica i trgova vrijedi potražiti upravo u hladu japetičkih šuma. Učinite li tako bit ćete zahvalni za okrjepu i osvježenje koje vam pružaju.

Teško je iz obilja fotografija izdvojiti tek nekoliko najljepših. Taman odaberem desetak, pa opet otkrijem nekoliko novih, ljepših, pa opet traži, mijenjam, dodaj nove... I dok se slike tako nižu, uplovjavam u prostranstvo svojih uspomena prisjećajući se svakog trenutka provedenog na putu prema Japetiću.

Ne znam, zaista ne znam trebam li vam pripovijediti o zimskom »bicikliranju« prepunom smijeha, zabave iapsurda (jer na kraju krajeva,



ZRINKA KUŠER



Užitak u prirodi, na putu od Dragonoša prema Japetiću

tko normalan biciklira po tridesetak centimetara duboku snijegu!?), o tišinom ispunjenim vikendima kada smo tamo išli tek uživati u čistom zraku i u vjesnicima proljeća koji svojim šarenim tijelcima poput tepiha ispune put pod našim nogama...? Hoću li pripovijedati o fantastičnim vidicima s planinarskog doma na Žitnici, koji katkada sežu do Kleka, a s vrha i do Kamniških i Julijskih Alpa? Hoću li pričati o Mrvi, jednome od naša dva psa, koji svaki put uživa i doslovce se guši kuhanim kobasama koje u domu naručimo samo za njega? Kao i uvijek, riječi su malo, a sve što bih pokušala ispalio bi nespretno i nedorečeno, jer ne umijem pisati, ne umijem se izraziti na način kako to priroda zna. Ali itekako sam svjesna važnosti prirode kao naše zaštitnice i hraniteljice.

Često odabiremo jednostavan put, onaj koji vodi od sela Dragonoša do doma na Žitnici. Put je to kojim se do cilja stiže za 40 minuta, nije zahtjevan i mogu ga lako prehodati i mala djeca, a i oni u najboljim godinama. Čim napustimo asfaltiranu cestu, s desne se strane otvaraju predivni vidici, travnati proplanci i pogled na selo Grabarak koje se zbog idiličnog okruženja doima kao seoce iz bajke. Nakon stotinjak metara ili više, opet s desne strane, uživamo u pogledu na Dragonoš, meni najljepše selo u okolini Samobora. Odavno je mjesto poznato kao raskrije planinarskih putova od Japetića prema Svetoj Geri ili Noršić Selu, ali i Slanom Dolu, slapu Cerinskom viru i Smeroviću. Također je i motiv mnogih fotografa zaljublje-

nika u Samoborsko gorje, radi lijepog i istaknutog položaja na brijegu s crkvom svetog Antuna. I mi uvijek zastanemo i ovjekovječimo taj prizor. Više i ne brojim koliko imam takvih fotografija, naoko istih.

Put nas dalje vodi preko još nekoliko livada i proplanaka, a na jednom od njih, u jesen, nakon prvog mraza, beremo crveni šipak. Grm koji raste divlje, nepravilno šireći na sve strane svoje grane prepune trnja, ima plod koji je hranjiv i ukusan, a ako ste ljubitelj kiselkastih i pomalo oporih okusa, šipak je pravi plod za vas. Može se jesti i sirov, ali čaj od suhih plodova, znaju svi, nezamjenjiv je u zimsko doba kad nas bakterije i virusi napadnu sa svih strana. Tu divlju ružu, šipurak ili – kako ga se slikovito nazivalo još u antičko doba – pasju ružu, uberite i stavite na suho mjesto. Tijekom zime najljepše je uživati u šipkovom čaju koji zbog svoje karakteristične kiselosti ne traži dodatak limuna, ali traži dodatak meda koji u svojim kapima čuva uspomenu na latice livadnog cvijeća. I to možda baš onoga kraj kojeg ste u tople proljetne i ljetne dane prolazili i divili se njegovu šarenilu.

Dalje se put zavlaci u šumu. Prekrasne krošnje bukovih stabala ljeti stvaraju hlad, a zimi gole grane tek se naoko odmaraju i pripremaju za novi životni ciklus. Plod bukve, bukvica, jestiva je i sirova, ali samo u nuždi. Navodno sadrži alkaloид koji izaziva mučninu. Dozrijeva u rujnu ili početkom listopada, a sa stabla opada nakon prvih mrazova početkom studenoga.

Još jednog srodnika bukve možete sresti na putu prema Japetiću. To je pitomi kesten. Stablo koje naraste i do 25 metara uvis, na godinu može dati i do 200 kilograma ukusnih i slasnih plodova, a jelima koja se od njega spravljaju ni broj se ne zna. Može se jesti pečen, kuhan, u kolačima, a koristi se i za brašno za kruh ili peciva, kao zamjena za krumpir, u juhama, prilozima, pireima. Kestenov med veoma je ljekovit i pomaže kod gastritisa, štiti jetra i pridonosi boljem krvotoku.

Grmovi lješnjaka na svakom su koraku. Ali nemojte, kao mi, biti naivni i zavirivati ima li štograd u tvrdim smedim korama. Ni u jednoj nas nikada nije dočekao plod – prije svih nas lješnjacima su se, dakako, zasladile vjeverice i crvići. Na obilju hrane, one tjelesne, ali i duhovne, kojim nas priroda tako nesebično dariva, trebali bismo uvijek biti zahvalni.

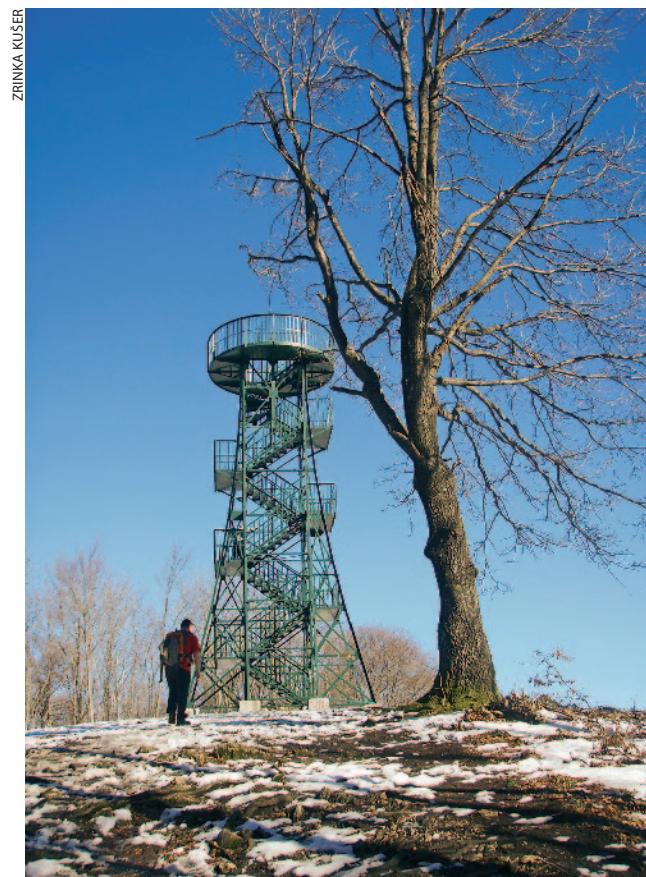
Korak po korak i stižemo do planinarskog doma na Žitnici. Ako pješačite vikendom, pripremite se na gužvu jer mnogi izletnici dolaze automobilima s jaskanske strane tzv. bijelom cestom (Jastrebarsko – Gorice Svetojanske – Japetić). Za kristalno čistih dana ne može se baš u tišini i miru uživati na svježem zraku, no to i nije toliko važno kad vidici brišu sve smetnje i nedostatke. U tim trenucima valja pogledati oko sebe, okrenuti se, duboko udahnuti i biti zahvalan za ljepotu koju nam Japetić pruža. Jer, kako sam već rekla, pogled zna sezati i do Kleka, i taj pogled na plavetno-sivkastu daljinu, ponekad zavijenu u neku nestvarnu poluprozirnu koprenu, ostavlja svakog ljubitelja prirode bez daha.

I tako svjesni svoje malenkosti pred prirodom, pred njenom veličinom, snagom i ljepotom, možemo prijeći na omiljeni dio izleta – okrjepu. Tjelesno i duhovno okrijepljeni, lakše se vraćamo u »civilizaciju«. Pri povratku svratite do samog vrha gdje стоји poznata 12 metara visoka piramida koja je do 1960. bila na Sljemenu. Putokaz vas navodi i ne možete pogriješiti. Kada je na najvišem vrhu Medvednice sagrađen TV toranj, piramida je u dijelovima premještena sa Sljemensa i ponovno sastavljena na najvišem vrhu Samoborskoga gorja.

Lijepo je pisati o prirodi, jer svi trenuci provedeni s njom podsjećaju nas da nikada nismo sami, da jedino suživotom jednih s drugima, u suglasju s mijenama prirode, možemo graditi svoj životni put. Ako ne živimo skupa i otudimo se od prirode,

otuđujemo se jedni od drugih. Takvi smo tek iluzija i sjena onoga što je Stvoritelj imao na umu dok je stvarao svijet. U hladne zimske dane, kada priroda samo naoko spava, ne trošite vrijeme na boravak u zatvorenim prostorima. Prava je šteta ne upoznati i taj dio godine, ne družiti se s prirodom kad se ona sama u sebe povlači, propustiti škripanje snijega, ne začuti šum vjetra u rijetkim krošnjama i ne hodati u rana jutra bjelom okupanim poljima. To je pravi eliksir zdravlja, jer zima u sebi čuva klicu novoga života, da nema nje, proljeća nam ne bi bila tako zelena.

Ne zamarajte se osobnim statistikama koje možda vodite, ne brojite vrhove koje ste osvojili, već jednostavno podite u planine. Pa i ako se ne popnete na Japetić, najviši vrh Samoborskoga gorja, ne brinite se. Važnije je da je on, kao i svi drugi vrhovi, jednom i zauvijek svojom ljepotom osvojio vas, baš kao što svaki put iznova osvaja i mene.



Sljemenska razgledna piramida danas na Japetiću



V R H

Medviđak (1027 m)

Medviđak je vrh na granici Gorskog kotara i Primorja, uzdignut na gornjem rubu strme padine koja se spušta prema Vinodolu. Iako je 100 m niži od obližnjeg Kobiljaka, privlačniji je od njega jer omogućava lijep vidik. Osim toga, vrh Medviđaka je nadaleku uočljiva kamenita glavica stožastog oblika. Sjeverna mu je strana pokrivena šumom, a južna gola i izložena suncu. Taj labirint šume i krša nekoć je bio dobro stanište medvjeda pa je vrh vjerojatno po njima i dobio ime. Osim imena Medviđak, mogu se čuti i varijante Medveđak i Medvejak. Vidik obuhvaća Riječki zaljev, Kobiljak, Zagradski vrh, Viševicu, Tuhobić i ž. st. Drivenik.

Koordinate: N 45° 15' 22.8" E 14° 41' 11.7"

Žig: Na vrhu je metalni žig vrha

Prilazi: Lič – tunel kod ž. st. Drivenik – Medviđak **2 h**

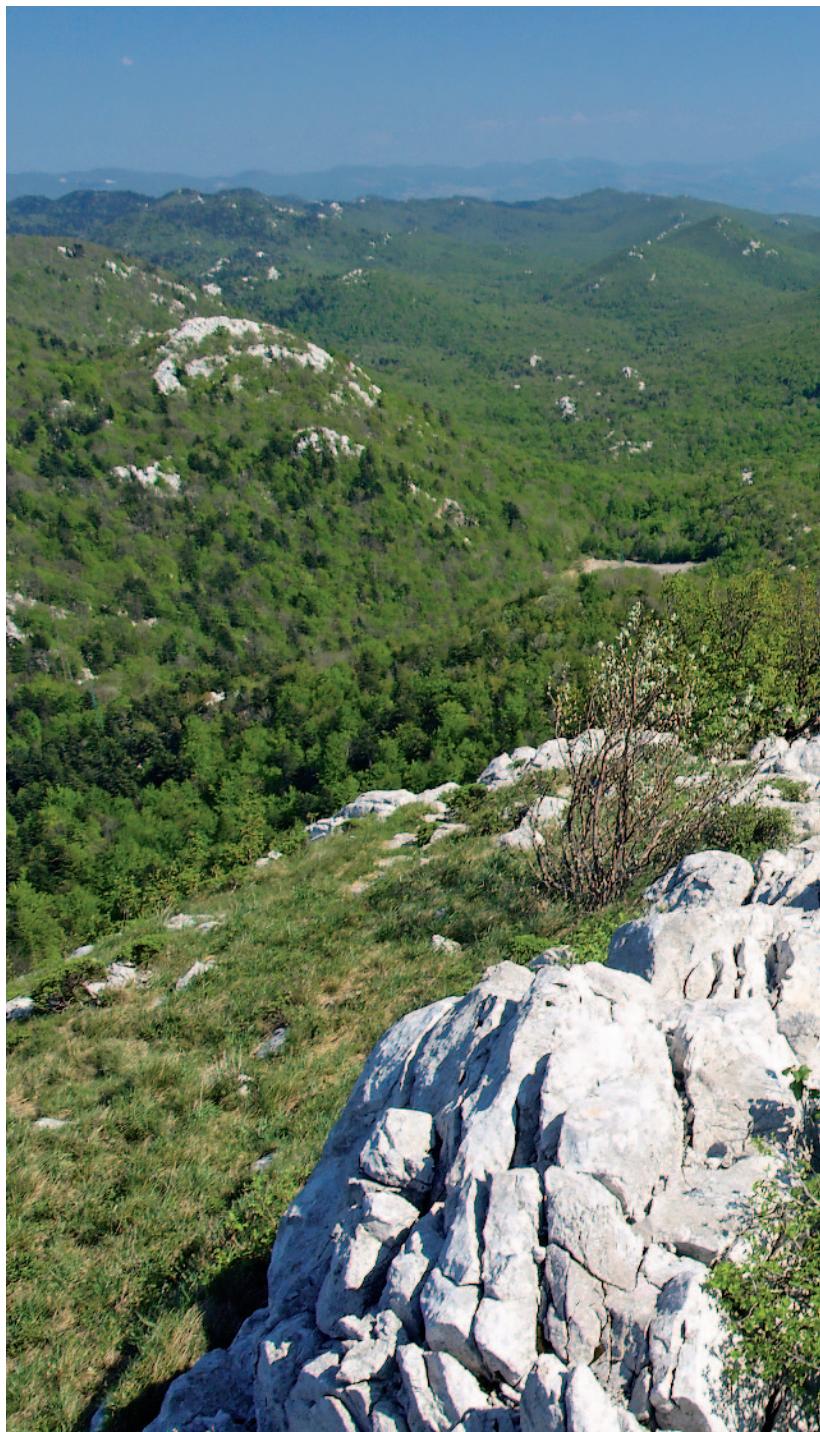
Zlobin – Medviđak **1.45 h**

ž. st. Drivenik – Medviđak **1 h**

Grižane – Medviđak **3 h**

Kao i za Kobiljak, najpogodniji usponi na Medviđak počinju od osamljene brdske željezničke postaje Drivenik na pruzi Zagreb - Rijeka. Od te se stanice može prema vrhu ići dvjema podjednako ugodnim varijantama - izravnim putom kroz šumu ili malo obilazno - po cesti prema Vinodolu, pa s nje na vrh. Cestom koja iz Liča vodi do ž. st. Drivenik i dalje podnožjem Medviđaka prema Vinodolu, može se prići na 30' od vrha. Uspon nije težak, ali je strm i na nekoliko se mjesta u blizini vrha treba koristiti rukama.

Zemljovidi: Goranski pl. put, GPP (Smand / HPD Zagreb-Matica), Gorski kotar II (Bitoraj, Viševica), 12 (Smand)



U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti



Kajbumščakov put



Tip obilaznice: vezna kružna

Godina osnivanja:
1979.

Vrijeme obilaska: 10 h

Broj KT-a: 8

KT: Lovački dom, Šušelj Breg, Lovački dom Radoboj, Strahinjčica, Podgora, Brezovica - vrh, Sv. tri kralja, Hušnjakovo - nalazište pračovjeka

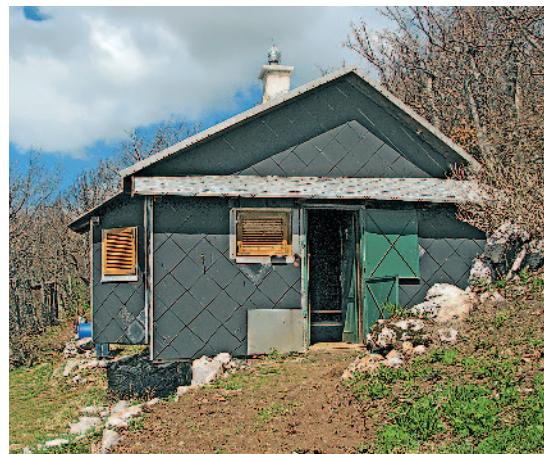
Uvjet za priznanje:
Obilazak svih kontrolnih točaka

Upravlja: HPD
Strahinjčica, Krapina
Informacije: Biserka
Bajcer 091/57-65-056

Planinarska obilaznica »Kajbumščakov put« omogućuje ugodno i zanimljivo upoznavanje krapinskog kraja. To je kružni put po vrhuncima oko Krapine koji povezuje Strahinjčicu i Brezovicu. Ime je dobila po dedeku Kajbumščaku iz istoimenog književnog djela Vladimira Nazora. Obilaznica je otvorena 17. rujna 1979. povodom 80. obljetnice PD-a »Strahinjčica« iz Krapine. Obnovljena je 2010. godine. Početak i kraj puta je u sjevernom dijelu Krapine. Ukupna dužina trase je 24,5 km, visinska razlika 660 m, a na putu je 8 kontrolnih točaka. Prva kontrolna točka je lovački dom u Krapini, a zadnja nalazište pračovjeka na Hušnjakovu. Na svim kontrolnim točkama nalaze se metalni žigovi, pa je za obilazak potrebno osim dnevnika ponijeti i jastući za žigove. Osim standardnih planinarskih markacija, na trasi se nalazi i dodatna oznaka - slovo »K«. Cijela trasa može se proći za 9-10 sati hoda. Obavezna je prikladna planinarska obuća i odjeća prema godišnjem dobu te štapovi za hodanje. Preporučuje se obilazak podijeliti u dva dana, uz noćenje u planinarskoj kući na Strahinjčici (Otvorena vikendom od 1. travnja do 1. studenoga).



Kajbumščakov put



PLANINARSKA KUĆA

Planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić« (1460 m)

Planinarsko sklonište »Jakob Mihelčić« (1460 m) drvena je kućica smještena pod samim hrptom Bjelolasice. Unutrašnjost je mala blagovaonica s drvenim namještajem i dva stola, od kojih je jedan ukomponiran u malu apsidu iz koje se pružaju lijepi vidici na Bijele i Samarske stijene te prema Velebitu. Sklonište je nazvano po lugu koji je planinarima u 19. stoljeću otkrio put do vrha Bijelih stijena.



INFO

Otvoreno: stalno

Opskrbljeno: neopskrbljeno

Mesta za noćenje: 10

Upravlja: PD INA Bjelolasica, Zagreb

Informacije:

Zlatko Glavina 098/90-25-745,
01/38- 97-384

Prilaz vozilom: nema prilazne ceste, najблиža je mak. cesta podnožjem Bjelolasice iz Mrkoplja i Begova Razdolja preko Vrbovske poljane

www.pzeljeznicar-gospic.hr

Web PD-a »Željezničar« iz Gospića zanimljiv je i privlačan zbog dobro organiziranih sadržaja koji omogućuju upoznavanje svih društvenih aktivnosti. Kratko su predstavljene sekcije, povijest društva, plan izleta te planinarske kuće »Vila Velebita« i »Kugina kuća«, s brojnim praktičnim informacijama. Ovaj web primjer je kako se i bez specijalnih vizualnih efekata, web društva može učiniti zanimljivim kroz korisne i pregledno organizirane i dobro pripremljene informacije.



www.pzeljeznicargospic.hr

IZ PLANINARSKE PROŠLOSTI

150 godina hrvatskih uspona u Himalaji

Prvi Hrvat u Himalaji bio je katolički misionar Angelik Bedenik (Koprivnica, 1805. – Agra, 1865.). Papa ga je poslao u Indiju, gdje je služio kao biskup u Agri, poznatoj po veličanstvenom mauzoleju Tadž Mahalu. U pismu 1862. Bedenikjavlja: »Nikada morda nije kročio Hrvat na planine Himalaje; otu je slava bila pričuvana meni...«. Sljedeći Hrvat na Himalaji bio je 1971. riječki alpinist Ernesto Tomšić (Rijeka, 1913. – ?) kao član talijanskog trekkinga. Iste je godine Željko Poljak prvi postavio hrvatsku zastavu na jednom himalajskom vrhu (Bezimeni vrh, 5150 m, u Annapurni). Stipe Božić, član HPD-a »Mosor« iz Splita, kao član ekspedicije 1979. po prvenstvenom Zapadnom grebenu prvi je dosegnuo vrh Mount Everesta (8850 m), a 1989. i drugi se put popeo na taj vrh. Prvi hrvatski paraglajder u Himalaji bio je Danko Petrin, član PDS-a »Velebit«, koji je 1995. poletio s jednog vrha (6900 m) blizu Cho Oyu. Na istoj ekspediciji spustio se velebitaš Branko Šeparović skijama sa samog vrha (8201 m). Hrvatski je rekorder po organiziranju himalajskih ekspedicija bez premcu Darko Berljak, član PDS-a »Velebit« iz Zagreba. Među ekspedicijskim vodama istaknuo se vještinom i



dobrom taktikom, tako da na sedamnaest njegovih himalajskih ekspedicija (od toga na 11 osamtišćnjaka) nije bilo ni jedne smrtne, a niti teže nesreće. Hrvatski planinarski savez jedan je od malobrojnih saveza u svijetu koji je uspješno organizirao ekspedicije na Everest s obje strane – sjeverne (iz Tibeta) i južne (iz Nepala). Posebno su bile zapažene hrvatske ženske ekspedicije na Cho Oyu 2007. (pet djevojaka na vrhu) i na Everest 2009. (četiri djevojke na vrhu). Hrvatska je jedina zemlja na svijetu koja ima više ženskih od muških uspona na Everest. Od 1982. do danas u himalajskim su ekspedicijama sudjelovala 162 hrvatska člana (neki i više puta), na trekking-vrhove pedesetak, a na trekinzima oko četiri stotine hrvatskih planinara.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

1. 6. 1898. izašao prvi broj »Hrvatskog planinara«

3. 6. 1950. M. Herzog i L. Lachenal, članovi Francuske ekspedicije prvi su se popeli na jedan osamtišćnjak – Annapurna I (8091 m)

5. 6. 1870. sagrađen prvi planinarski objekt u Hrvatskoj – drvena piramida na vrhu Sljemena

8. 6. 1924. nekoliko stotina metara ispod vrha Mt. Everesta nestali G. L. Mallory i A. C. Irvine pod još danas nerazjašnjenim okolnostima

15. 6. 1923. Papa Pio XI proglašio svetog Bernarda Mentonskog zaštitnikom planinara

17. 6. 1971. na Prvoj hrvatskoj ekspediciji »Grönland 1971« pod vodstvom Jerka Kirigina u stjeni Ingolfjelda svjetski zapažen prvenstveni smjer penju Nenad Čulić i Marijan Čepelak

19. 6. 1898. osnovana prva podružnica HPD-a – »Visočica« u Gospici

Kod Gračaca otvoren prvi električni planinarski put

Električni putovi (e-putovi) nova su vrsta službenih planinarskih putova, u svemu jednakim dosadašnjim, klasičnim planinarskim putovima, samo što su crvenobijele oznake zamjenjene električnim oznakama. Oni nisu zamjenja za klasične planinarske putove, već nova mogućnost za uživanje u planinarenju. E-putove mogu utemeljiti i održavati samo registrirana planinarska društava i to uz prethodnu suglasnost Komisije za planinarske putove HPS-a. Električne oznake »postavljaju« se GPS-uređajem uz pomoć kojeg se ti putovi i obilaze. Dakle, naš je vodič na e-planinarskom putu GPS. E-put se može obići i uz pomoć papirnatog zemljovida i klasičnoga kompasa, koji se inače nalaze i u GPS uređaju, ali u električkoj inačici. Pri obilasku e-putova preporučuje se imati sa sobom obje inačice.

Izvršni odbor HPS-a odobrio je 4. travnja 2012. e-putove kao službene planinarske putove pa je tako, prema dostupnim saznanjima, HPS postao prva planinarska organizacija u svijetu koja je e-putove službeno definirala i prihvatala kao novu vrstu planinarskih putova.

U subotu, 27. travnja 2013. otvoren je kratkim prigodnim skupom u Gračacu, u prostorijama općinske vijećnice, prvi električni planinarski put u Hrvatskoj. Uz predstavnike domaćina, HPD-a »Crnopac«, skupu su prisustvovali dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić, načelnik Općine Gračac Goran Đekić, zamjenik načelnika Milan Tankosić, predstavnici Komisije za planinarske putove HPS-a, predstavnici HPD-a »Kapela« iz Zagreba, čiji je član Hrvoje Zrnčić idejni začetnik projekta prvoga e-puta, te 60-ak planinara iz desetak

planinarskih društava. Skup je otvorio predsjednik HPD-a »Crnopac« Josip Frketić, a potom se prisutnima obratio dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić s nekoliko prigodnih riječi. O nastojanju da osvremenimo svoj način rada primjenom velikih mogućnosti što ih nude nove tehnologije i o novom načinu označavanja planinarskih putova prisutnima je govorio član Komisije za planinarske putove HPS-a Boris Bjedov. O ideji za osnivanje e-puta i o prvom takvom putu – na Veliki Bukovnik i Lisac – vrlo je emotivno govorio Hrvoje Zrnčić, idejni začetnik i autor puta. »Ideja o e-putu bljesnula mi je kada sam u Paklenici, nedaleko od planinarskog doma, promatrao prekrasnu stijenu svu išaranu markacijama i putokazima«, rekao je Zrnčić.

Na prvo e-planinarenje uputilo se četrdesetdvoje odraslih, jedan dječak, dvije bebe u nosiljkama i jedan pas labrador. Vođena tragom u GPS-u, po lijepom vremenu, kolona je krenula prema osunčanim vrhom. Nakon jednoga sata hoda na planinu se spustila gusta oblačna kapa i počelo je kišiti, uz jak vjetar. Roditelji s djecom i nekolicina planinara vratili su se, a ostali su se, na prijedlog domaćina, sklonili u lijepu kolibe, nazvane »odmoriste Lisac« koje je izgradila braniteljska udruga »Poskok« i ustupila ih na korištenje planinari. Okupljeni planinari sušili su se uz vatru s ognjišta i krijeplili se nekoliko sati pa su se, kako kiša i vjetar nisu prestajali, oko 16 sati, kraticom, bez GPS-a, spustili do automobila na Gubavčevu polju. Mokri do gole kože, ali prepuni toplih dojmova, vratili su se kućama. Obilazak staze svakako će se ponoviti.

Sudionici otvorenja prvog električnog planinarskog puta na početku puta



Planinarski dio prvog e-puta počinje u Gubavčevu polju, dvadesetak kilometara od Gračaca. Ukupna je dužina puta oko 11 km, a sviđava se visinska razlika od 620 m. Put se na Pustom polju dijeli: jednim krakom nastavlja prema vrhu Orozovcu (1399 m), pa zatim produžuje na Lisac (1335 m), dok drugi krak vodi odmah na Lisac. Na Pustom polju nalazi se izvor pitke vode. Put samo manjim dijelom vodi kroz rijetku šumu, a najvećim dijelom otvorenim travnatim terenima koji pružaju nezaboravan doživljaj u svakom godišnjem dobu. Obilazi se uz pomoć GPS-uređaja u koji treba presnimiti GPS-trag s internetske adrese: http://www.hps.hr/14_06_02.zip. Put je osmišljen u HPD-u »Kapela«, uvršten je u Popisnik planinarskih putova i dodijeljen na upravljanje i održavanje HPD-u »Crnopac« iz Gračaca. Svi koje zanima e-planinarenje tim putom, pojedinci i društva, mogu se za obavijesti javiti Stanislavu Ivankoviću na telefon 098/95-57-445. Uz prethodnu najavu i dogovor moguć je i smještaj u »kolibama« za desetak osoba.

Tom novom planinarskom ponudom želimo pozvati u prirodu što je moguće veći broj planinara i ljubitelja prirode, a istovremeno pridonijeti zaštiti prirode izbjegavajući upotrebu boja za označavanje putova. Na električkim je planinarskim putovima i sigurnost obilaznika veća jer se u slučaju nezgode



Planinari na električnom planinarskom putu

može točno označiti položaj unesrećenog očitavanjem koordinata s GPS-uređajem.

Komisija za planinarske putove HPS-a zahvaljuje svima koji su pomogli u ostvarenju ovog projekta kao i svim sudionicima prvog e-planinarenja koji su se okupili i došli promovirati tu planinarsku novinu.

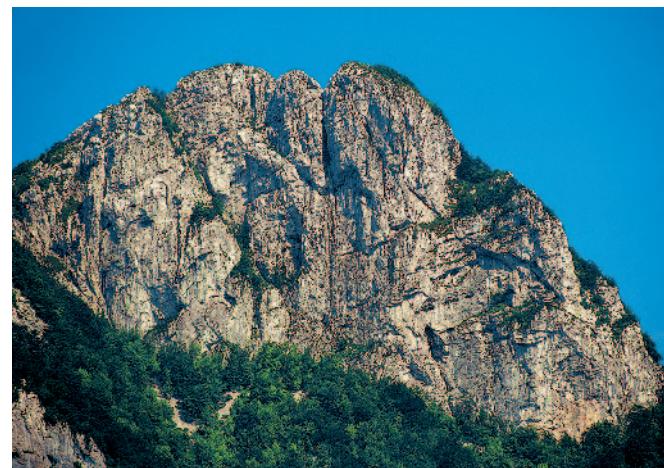
Bernarda Huzjak

ALPINIZAM

Novi klinovi u Dragmanovu smjeru

Zagrebački alpinisti Feđa Vilić i Krešimir Milas (AO HPD-a »Željezničar«) posjetili su 1. svibnja 2013. Klek te prilikom penjanja Dragmanova smjera zabili i ostavili 12 novih klinova, a izbili su dva stara klina u veoma lošem stanju. Često penjan Dragmanov smjer dosad je bio opremljen većinom jako stariim klinovima, od kojih su neki bili napuknuti i vidljivo načeti korozijom. Unatoč novim klinovima, za penjanje smjera i dalje su obvezna oprema set zaglavaka i dva do tri »frenda«. Klinove za opremanje smjera pribavila je Komisija za alpinizam HPS-a. Komisija ima financijskim planom predviđena sredstva za zamjenu dotrajalih klinova na Kleku radi povećanja sigurnosti penjanja starih smjerova. Zainteresirani za suradnju na projektu sanacije smjerova u Klekovoj stjeni mogu se obratiti na e-mail alpinizam@hps.hr ili izravno pročelniku Komisije za alpinizam HPS-a Krešimiru Milasu na telefon 091/11-44-274.

Krešimir Milas



Stijena Kleka

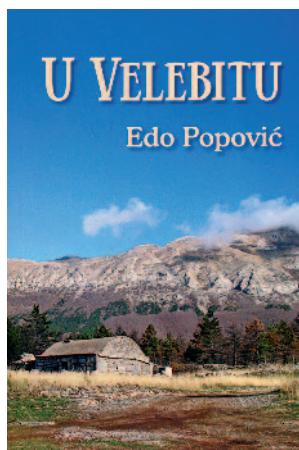


NOVA IZDANJA

Edo Popović: U Velebitu

Nakladnik Libricon d.o.o. iz Zagreba objavio je knjigu pod naslovom »U Velebitu«, autora Ede Popovića. Knjiga ima 144 stranice, format je 13 × 20 cm, meki uvez. To je mješavina putopisa, dnevnika i eseja, u kojem su skupljena iskustva i viđenje planine, kako Popović samog tako i autora na koje se Popović poziva i koje citira. Hodajući istim stazama kojima su dvadesetih godina prošlog stoljeća hodali Miroslav Hirtz, Radivoj Simonović i Josip Poljak, autor bilježi vlastita iskustva i zapažanja uspoređujući ih s Hirtzovim iskustvima i zapažanjima, ali i onima dvojice velikih poznavatelja Velebita iz druge polovice 20. stoljeća, Sergeja Forenbachera i Ante Rukavine.

U prvoj polovici 20. stoljeća Velebit je vrvio životom. Na južnim padinama planine nalazila su se brojna naselja, a stočari su u proljeće gonili stada ovaca u vršne dijelove planine i do jeseni boravili u svojim stanovima. Početkom 20. stoljeća Velebitom je krstarila i ondašnja društvena elita – Ljudevit Rossi, austrijski oficir i jedan od



najznačajnijih hrvatskih botaničara; Josip Poljak, stručnjak za geologiju krša i speleologiju te autor nenadmašnog »Planinarskog vodiča po Velebitu« tiskanog davne 1929.; somborski ljevičnik i fotograf Radivoj Simonović, koji je za sobom ostavio mnoštvo fotografija velebitskih stanovnika i pejzaža visoke etnografske i umjetničke kvalitete; a u to društvo spada i Miroslav Hirtz, profesor lovstva i zoologije, autor serije putopisa koji čine okosnicu knjige Ede Popovića »U Velebitu.«

U knjizi »U Velebitu«, koja se tematski nadovezuje na pretposljednje Popovićovo djelo »Priručnik za hodače«, sudaraju se iskustva hodača planinom nekada i sada, razmišljanja Ede Popovića i Miroslava Hirtza te fotografije Radivoja Simonovića rađene na staklu, s fotografijama koje je digitalnom kamerom snimio današnji hodač, a kroz odnos čovjeka i planine preispituje se smjer u kojem ide suvremeno društvo. Cijena knjige je 99 kuna, a može se nabaviti u Uredu HPS-a.

Riješena velebitska zagonetka nakon 87 godina

Nenadmašni je velebitski putopisac dr. Miroslav Hirtz objavio 1926. u ovom časopisu članak »Od Stapa do Konjskog« (broj 10, str. 157–164) u kojem kaže:

»Napredujući dalje Bukovom dragom došli smo do Milković stana, koji leži pod brdom Milković Krugom (1342 m), okružen lijepom bukovom šumom.« U broju

7 istoga godišta tiskana je na prilogu za umjetni tisak i fotografija Milković stana s Milković Krugom u pozadini, a na 124. stranici toga broja urednik dr. Josip Poljak ovako komentira sliku: »U pozadini iznad šumice vidimo obrise brijega Krug (1342 m), koji svojim drugim krajem leži iznad Šugarske dulibe.« Tu je lijepu sliku snimio



Neispravno



Ispravno

poznati velebitski fotograf dr. Radivoj Simonović 1925. na staklenoj fotografskoj ploči, koja je uredniku dr. Poljaku poslužila za izradu klišea na ploči od cinka.

Kad sam 1968. trasirao Velebitski planinarski put i stigao u dolac s Milkovića stanom ostao sam zbumjen jer nikako nisam mogao na temelju slike identificirati to područje, a nisu to mogli ni ostali planinari koji su posjećivali taj dio južnog Velebita. Zar se krajobraz doista otad mogao toliko promijeniti da je postao neprepoznatljiv?

Problem je 2013. riješio zaljubljenik u Velebit Edo Popović u svojoj knjizi »U Velebitu«: nečijom je pogreškom 1926. fotografска ploča pri izradi klišea bila okrenuta naopako, tj. lijevo – desno. I tako je gotovo nakon čitavoga stoljeća riješena jedna velebitaška zagonetka. Za to je zaslужan još jedan velebitaš, Žarko Žarak, koji je bio ne samo Popovićev suputnik nego je kao vlasnik izdavačke tvrtke Libricon i tiskao njegovu knjigu.

Nije čudo što ju je riješio upravo književnik i urednik Edo Popović (Livno, 1957.) jer već mnogo godina krstari Velebitom na »stari« način – hodajući nemar-kiranim stazama i u svako godišnje doba. Zanimljivo je što se Velebitu posvetio tek u zreloj dobi, tražeći, kao bolesnik, u planini zdravlje i – izlječio se! Nakon studija književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu Popović je kao slobodni pisac objavio desetak knjiga proze. Mnogi su njegovi tekstovi prevedeni na strane jezike, a za nas je

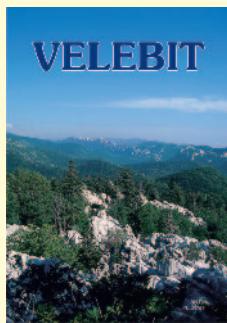
posebno zanimljiva njegova velebitska knjiga »Priručnik za hodače« (Zagreb, 2009.), neobičan prilog hrvatskoj planinarskoj književnosti jer je to djelo istodobno i putopisno, i eseističko, i pjesničko, i fotomonografija.

Nova Popovićeva knjiga »U Velebitu« sličnoga je žanra, a osobitost joj je to što je zamišljena kao ponavljanje velebitske ekspedicije iz 1925. koju je poduzela velebitaška četvorka: liječnik i fotograf dr. Radivoj Simonović, geolog i urednik »Hrvatskog planinara« dr. Josip Poljak, lički učitelj Ilija Šarinić te entomolog i lovac dr. Miroslav Hirtz, koji je ujedno to putovanje opisao u »Hrvatskom planinaru«. Na slici, onoj pravoj, vidimo (slijeva) Simonovića, Šarinića, Poljaka i (s puškom) Hirtza.

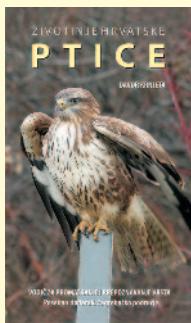
Sasvim lijevo su konji natovareni ekspedicijском opremom. Simonović ih je, kao ekonomski najjači član ekipe, obično kupio na početku svojih velebitaških pohoda i, kako sam piše, na kraju ih pošto-poto prodao jer ih nije ni htio niti mogao voditi sa sobom u Vojvodinu, gdje je stalno boravio. Zanimljivo je da mu je jedan konj služio samo za fotografsku opremu jer je u to vrijeme ta oprema bila teška i glomazna. Njegove velebitske fotografije, kvalitetno snimljene na velikim staklenim pločama, rese brojna znanstvena djela, među ostalima i Degenovu »Floru Velebiticu«. Premda su crno-bijele, imaju i danas veliku dokumentarnu vrijednost.

prof. dr. Željko Poljak

PREKO 60% POPUSTA !!!



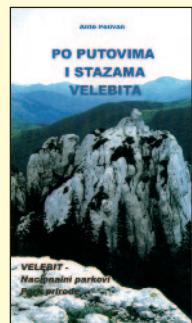
VELEBIT
Autor: Ante Pelivan
- fotomonografa
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn



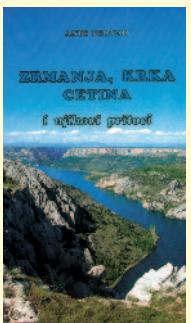
PTICE
Autor: Davor Krnjeta
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn



VODIČ PO PRISTUPAĆNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: Vlado Božić
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn



PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn



ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je **290,00 kn**

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno.

(poštارина uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Gospički »željezničari« proslavili 40. godišnjicu postojanja PD-a »Željezničar«

Više od 250 planinara iz cijele Hrvatske obilježilo je 40. obljetnicu PD-a »Željezničar« iz Gospića. Nakon pohoda na Konjevaču u subotu 27. travnja okupio se pred planinarskom kućom »Vila Velebita« u Baškim Oštarijama velik broj članova slavljeničkog društva i gostiju iz brojnih drugih društava. Među okupljenima bili su i planinari koji su od prvog dana članovi Društva. Uz Tomislava Čanića tu su bili Željko Brkljačić, Željko Marić, Pavao Rukavina i Josip Popović, kao i oni koji su se učlanili nekoliko godina poslije: prof. Andrija Benković, Milan Klobučar i drugi. Nakon himne i odavanja počasti preminulim planinarima, o nastanku i uspjesima društva govorio je njegov predsjednik Tomislav Čanić. Predstavnik HPS-a Mišo Glagolić uručio je slavljenicima srebrni znak HPS-a, a predstavnici drugih društava čestitali su gospičkim »željezničarima« jubilej i uručili im prigodne darove. Nakon svečanog dijela planinare je zabavljao glazbeni sastav »Razbijaci čaša« iz Otočca. Od planinarskih društava najbrojniji su bili članovi HPD-a i »MIV« iz Varaždina (50), »Kamenjaka« iz Rijeke i »Scouta« iz Samobora. Drugi je dan došlo i 40 planinara iz Ivance.

PD »Željezničar« Gospic osnovan je 16. travnja 1973. pošto su članovi »Visočice«, u suradnji s PD-om »Željezničar« iz Zagreba, pokrenuli osnivanje željezničarskoga planinarskog društva u Gospicu. Prve je godine društvo imalo 53 člana, od čega 22 planinara koja su djelovala i kao članovi PD-a »Visočica«. Za prvog predsjednika društva izabran je blagajnik na željezničkoj stanici Petar Stanić. U prvoj godini djelovanja Društvo je organiziralo sedam samostalnih izleta i još četiri u suradnji s drugim društvima. Izvedene su i dvije akcije markiranja planinarskih staza te jedna radna akcija na Gojtanovu domu pod Visočicom. Skupina od 16 planinara sudjelovala je te godine na sletu planinara željezničara bivše države, a na tim se susretima nastavilo sudjelovati sve do 1990.

U prvim godinama postojanja Društvo je uz planinarski aktivne djelatnike željeznic, umirovljene željezničare i članove njihovih obitelji, okupljalo i učenike i studente iz Gospića i Ličkog Osika. Većina članova PD-a »Visočica« bili su i članovi »Željezničara« – zbog besplatnoga željezničkog prijevoza na izlete. Gospičani su tu povlasticu obilato koristili pa se putovalo i na atraktivne izlete u susjedne države, primjerice na Olimp u Grčkoj, Musalu u Bugarskoj, Karpati u Rumunjskoj, Tatre u Poljskoj te u austrijske i talijanske Alpe. U drugoj godini postojanja Društvo je premašilo broj od 200 članova i taj se broj održavao sve do početka



Domovinskog rata. Društvo je od 1992. do 1996. bilo u mirovanju, ali su oni najaktivniji planinarili zajedno sa članovima »Visočice«.

U listopadu 1997. održana je obnoviteljska skupština, izabrano je novo vodstvo, donesen statut Društva i obnovljeno članstvo u HPS-u. Taj novi početak obilježio je 31 član malom proslavom i skupnim izletom na Oštru i u Ravnu Goru u Gorskom kotaru. Za predsjednika je izabran aktivni željeznički djelatnik Milan Klobučar, tajnica je postala prof. Stipanija Babić, a u upravni odbor izabrani su još Željko Marić, prof. Andrija Benković, Joso Popović, Vlatko Svetić i Ivan Milković. U nadzorni odbor izabrani su Željko Brkljačić, Nikica Milinković i Mile Sokolić, a u sud časti Tomislav Čanić, Božo Milković i Slavko Basta. Godine 1999. na čelo društva dolazi umirovljeni novinar Tomislav Čanić te je društvo krenulo ambiciozno u animiranje mlađih, s organizacijom planinarskih škola i osnivanjem sekcija. Te je godine sklopljen ugovor o korištenju šumarske kuće »Kugina kuća« u planinarske svrhe. Mlađi planinari zainteresirali su se za visokogorsko planinarenje pa se organiziraju pohodi u slovenske, talijanske i austrijske Alpe. Organiziran je i prvi lički pohod na Mont Blanc u kojem je sudjelovalo sedam članova. Nedugo potom osnovana je Stanica HGSS-a na čelu s Alenom Zorićem. Prvi članovi stanice bili su, uza Zorića, Tomislav Rukavina, Ivica Marković, Josip Tomljenović, Milan Špoljarić i Alen Milković. Sada se Stanica popunjava mlađim i perspektivnijim članovima te broji oko 20 članova. Vrlo se brzo aktivirala i sudjeluje u brojnim akcijama spašavanja.

Svake se godine planiraju izleti, radne akcije, markiranje staza i obrazovanje kadrova. Od značajnijih izleta valja spomenuti susrete planinara željezničara Hrvatske i Slovenije. Gospički su »željezničari« već dvaput bili organizatori tih susreta. Svake se godine gotovo tradicionalno odlazi na pohod »Kolijevkom hrvatske državnosti« u kaštelsko zalede. Od hodočašća u svetišta ide se Gosi od Rujna i Gosi od Krasna. Planinari se i po Herceg-Bosni, na Čvrsnici, Kamešnici, Prenju, posjećuje se Međugorje. Gotovo da nema hrvatske planine kojom gospički »željezničari« ne hodaju.

Godina 2003. pamtit će se po vrlo uspješno organiziranim Danim hrvatskih planinara na Baškim Oštarijama, s više od 1500 planinara iz cijele Hrvatske. Tom je prigodom otvorena planinarska kuća »Vila Velebita«. Te je godine PD »Željezničar« Gospic proglašen najboljim planinarskim društvom u Hrvatskoj, a njegov predsjednik najuspješnjim planinarskim dužnosnikom u Hrvatskoj. Godinu dana prije Društvo je dobilo priznanje Ureda Vlade Republike Hrvatske za najbolju volontersku udrugu u zemlji. Grad Gospic dodijelio je Društvu Nagradu grada Gospica.

Visokogorci ne miruju pa 2004. organiziraju uspješan uspon na Kilimanjaro (5895 m). Na »krov Afrike« uspeli su se Gospičani Tomislav Čanić, Milan Špoljarić i Mladen Plišić, a s njima planinari iz drugih krajeva Hrvatske (Tomislav Perušić i Ivan Štedul iz Duge Rese, Saša Andrašević iz Zagreba i Mladen Kulišić iz Splita). Godinu dana poslije »pada« i Aconcagua (6972 m). Uz Mladena Plišića i Milana Špoljarića na vrh je stigao i Mladen Kulišić iz Splita. Kruna visokogorskih pohoda bio je uspon na Yala Peak (5732 m) u Himalaji, koji su ostvarili Milan Špoljarić i Dane Šimić. Godine 2010. Blaženka Vrkljan i Đenis Barnjak završavaju alpinističku školu te se uspinju na Mont Blanc i Kiličmanjaro, a 2012. stiže na Mont Blanc i mladi planinar Boris Ratković.

Poseban uspjeh Društva bilo je uspostavljanje planinarske obilaznice »Lički gorski biseri«, s 13 zanimljivih kontrolnih točaka. Otvorena je 1. listopada 2006. Dosad ju je obišlo 120 planinara, a prodano je oko 800 dnevnika. Ove godine u suradnji s ostalim planinarskim društvima Ličko-senjske županije proširujemo »Ličke gorske biseri« još trima atraktivnim vrhovima. Društvo je pokrenulo i već petu godinu zaredom organizira pohod »Tragom zbjega lovinačkog kraja«, posvećen napačenom stanovništvu Lovinca, Cerja, Svetoga Roka, Ričica i ostalih sela. Društvo također organizira i tradi-

cionalan pohod na Visočicu prigodom obilježavanja godišnjice prvoga organiziranog pohoda Gospičana na Velebit. Održava se prvi vikend u srpnju i pohodi ga više od 200 planinara iz cijele Hrvatske.

Za četiri godišnja doba na Oštrem redovito se odazivaju planinari i stanovnici Gospica, kao i iz ostalih hrvatskih mjesta. Prije desetak godina imali smo i druge aktivnosti pa smo čak organizirali prvu planinarsku zabavu i prvi maskenbal, koji je poslije preuzeo Turičićka zajednica Grada. Sada imamo i svoju internetsku stranicu na kojoj možete pročitati o svim aktivnostima kojima se bavimo.

Naši markacisti održavaju više od 80 kilometara planinarskih putova.

Izobrazbi kadrova posvećuje se posebna pozornost. Tako je osnovnu planinarsku školu završilo više od 250 polaznika, tečaj za markaciste 26 planinara, a imamo i 8 vodiča društvenih izleta. Vlada veliko zanimanje mladih za daljnje obrazovanje u alpinizmu i speleologiji.

Uz brojna priznanja koja su dobili »Željezničar« i njegovi članovi ističemo ona HPS-ova. Dvojica planinara nositelji su Plakete HPS-a, trojica Zlatnog znaka, pet Srebrnog znaka i deset Brončanog znaka HPS-a. Svakako, najveće je priznanje što je Skupština HPS-a izabrala Tomislava Čanića za dopredsjednika HPS-a. Pomalo se afirmiraju i mlađi članovi pa je nedavno za tajnicu Stanice planinarskih vodiča Lika izabrana Paula Fajdić.

Spomenuti se uspjesi ne bi mogli postići da PD »Željezničar« nije imao veliku potporu Grada Gospica. Tu su, dakako, i drugi sponzori, od općina Lovinac, Brinje i Perušić, zatim privatnih poduzetnika iz naše županije, do Nacionalnog parka »Plitvička jezera«. Svima im se prigodom svoga 40-godišnjeg jubileja od srca zahvaljujemo.

Tomislav Čanić



Planinarska kuća »Vila Velebita« na Baškim Oštarijama



Na Ziru prigodom otvorenja planinarske obilaznice Lički gorski biseri 2005.

Izlet u Paklenicu za školarce s područja Zadarske županije

PD »Paklenica« iz Zadra organizirao je u povodu Dana planeta Zemlje, a na poticaj člana Dalibora Bračića, izlet u Nacionalni park »Paklenica« za djecu osnovnih škola s područja Zadarske županije. Sa zadovoljstvom im se pridružila i Stanica planinarskih vodiča Zadar.

Cilj izleta bio je da se zadarska djeca povedu u prirodu kako bi upoznala zaštićeno područje u svojoj blizini. Mnoga od njih, iako žive u Zadru, nikad nisu posjetila nacionalni park koji posjećuju planinari i izletnici iz cijelog svijeta. Želja organizatora i vodiča bila je pokazati djeci da postoji i nešto drugo, a ne samo facebook i trgovački centri. Na taj način želimo i sebi pomoći u očuvanju i zaštiti prirode, a najuspješniji način da se to postigne jest edukacija mlađih.

Izlet je trebao biti održan u ponедjeljak 22. travnja, ali je zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta odgođen za srijedu 24. travnja. Sudjelovala su 102 djeteta i 15 nastavnika iz četiriju osnovnih škola (OŠ »Smiljevac«, »Stanovi« i »Zadarski otoci« iz Zadra te OŠ »Jasenice«). Nažalost, ostale se škole nisu odazvale. Za sve sudionike izlet je bio besplatan.

Osim PD-a »Paklenica« i SPV-a Zadar akciju su potpomogli »Maraska« Zadar, Tvorница kruha Zadar, pekarnica Zimaj, Velpro, Bakmaz te Samirić – trgovina voćem i povrćem, a NP »Paklenica« osigurao je besplatne ulaznice za sve sudionike i tri stručna vodiča te pokrio troškove lutkarske predstave. Grad Zadar osigurao je besplatan prijevoz autobusom.

Nakon dolaska u NP »Paklenica« djeca su podijeljena u tri skupine. Svaku od njih vodio je stručni voditelj Parka, uz asistenciju članova SPV-a Zadar.



Kazališna predstava pred planinarskim domom »Paklenica«

Djeca su se kroz klanac laganim hodom kretala prema planinarskom domu »Paklenica«. Usput su im predstavljene znamenitosti Parka: stijene, biljni i životinjski svijet te druge zanimljivosti. Bilo je to kao mala škola u prirodi. Nakon ručka je ispred planinarskog doma postavljena scena za lutkarsku predstavu »O planini i rijeci« (scenu su do doma donijeli naši planinari), koju je održala postava Kazališta lutaka Zadar. Djeca su bila oduševljena.

Najviše nas veseli to što su djeca bila presretna zbog izleta i što su izrazila želju da ponovno idu s nama u prirodu, što je i bio naš cilj. Imali smo prekrasan, sunčan proljetni dan i sretnu djecu – naše buduće planinare.



Maleni i veliki planinari pred planinarskim domom »Paklenica«

Jedino je žalosno to što se pozivu na akciju nije odazvao nitko iz medija. Rečeno nam je – ako nije crna kronika ili nekakvo šutilo, to nije zanimljivo. Šteta zbog ove djece, njihovih roditelja i svih ostalih jer sve što čuju u medijima jesu vijesti o akcijama spašavanja i tome slično. Da je izlet bio pozitivno popraćen u medijima, nagodinu bismo imali još više djece. Nažalost, nakon stalnih negativnih bombardiranja iz medija, koji naglašavaju samo akcije spašavanja i opasnosti u prirodi, roditelji se djecu boje pustiti na takve izlete. Da je takav hvalevrijedan i uspešan izlet bio medijski popraćen, svi bi jedva čekali da pošalju svoju djecu na izlet u prirodu, u sigurne ruke educiranih planinarskih vodiča iz SPV-a Zadar.

U izvedbi akcije sudjelovali su članovi PD-a »Paklenica« Dalibor Bračić, Josip Krpetić i Zvonimir Šarić te članovi SPV-a Zadar Marijan Buzov, Sanja Smoljaka Vitas, Ivica Bilić, Robert Pejić i Danijel Šarić, te Siniša Primožić u ime HGSS Stanice Zadar. Marijan Buzov

Uspješni Dani dalmatinskih planinara

Dani planinara Dalmacije ove su godine održani posljednjeg vikenda u travnju, a organizator je bio PD »Sveti Jure« iz Solina. Solinjani su tako tijekom tri dana trajanja akcije u Blacama, solinskom zakočjačkom naselju, ugostili oko 400 planinara i izletnika iz 30-ak planinarskih društava, koji su u to 1970-ih godina raseljeno naselje stigli iz svih krajeva Dalmacije, drugih krajeva Hrvatske te iz Bosne i Hercegovine.

Planinari su imali priliku uživati u ljepotama solinskoga i kliškog dijela Kozjaka na trima različitim stazama koje su solinski planinari posljednjih mjeseci vrijedno čistili i markirali ne bi li gostima boravak u prirodi bio što ugodniji. Svakako treba istaknuti kako su upravo pripremajući se za tu manifestaciju planinari dodatno osigurali i stazu Male skalice, postavivši sigurnosnu sajlu, pa je sada uspon i silazak tom stazom mnogo sigurniji.

Iako je akcija započela u petak, 26. travnja, planinario se tek drugi dan, kad su planinari imali priliku birati između dviju staza od Blaca prema vrhu Svetom Juri, odakle se jedna skupina spustila preko Malih skalica i na Blaca došla preko Škrabutine, dok se druga spustila hrptom Kozjaka prema Škrabutini i natrag na Blaca. Obje su staze atraktivne zahvaljujući zanimljivom terenu i vidiku na Splitski zaljev, koji je, nažalost, pokvarila kiša. Kiša je pokvarila i program koji se trebao održati poslijepodne, no čim je to bilo moguće, zapaljena je logorska vatrica, a druženje planinara nastavilo se do kasnih noćnih sati. Sutradan su planinari upoznali Bobanovu gredu, a kako im je vrijeme tog jutra bilo naklonjeno, napokon su mogli uživati i u prekrasnoj panorami koja se pruža s Kozjaka.

Nakon povratka s ture planinari su sudjelovali u misi u crkvici Gospe od Zdravlja, a nakon ručka organizirana



Planinarsko druženje na stijenama Kozjaka



Na Danim dalmatinskih planinara nastupili su veterani KUD-a Salona

su i dan prije odgođena sportska natjecanja. Kako i priliči takvoj manifestaciji, na igrama je bilo najvažnije sudjelovati, ali žestoke borbe ipak nije nedostajalo, premda je sve proteklo u opuštenom i prijateljskom ugođaju. Veterani KUD-a »Salona« ispratili su goste iz Blaca plesovima naših predaka, splitskim plesom i šotićem.

Zahvaljujemo svima koji su svojim dolaskom uveličali ovogodišnje Dane planinara Dalmacije. Nadamo se da smo bili dobri domaćini i da su naši gosti otišli iz Blaca zadovoljni i samo s lijepim dojmovima – istaknuo je dopredsjednik PD-a »Sveti Jure« Branko Ćuković te posebno zahvalio prijateljima iz Bosne i Hercegovine koji tradicionalno u velikom broju pohode tu manifestaciju. Zahvale zaslžuju i brojni suradnici koji su pomogli u organiziranju, te sponzori, a pogotovo grad Solin koji je bio glavni pokrovitelj manifestacije. Velik doprinos dale su i dvije planinarske službe – HGSS i

Stanica planinarskih vodiča Split, na čelu s pročelnikom Denisom Vranješom.

Osim Ćurkovića, okupljenima su se obratili i predsjednik Planinarskog saveza Splitsko-dalmatinske županije Filip Balić te pročelnik Stanice planinarskih vodiča Split Denis Vranješ. Obojica su za organizaciju ovogodišnjih Dana planinara imali samo riječi hvale te su uputili apel svim društvima da ubuduće u svoje planove obvezno uvrste posjet Danima planinara Dalmacije, jer takve su manifestacije prilika za druženje, uspostavljanje prijateljstava i razmjenu iskustava.

Dani planinara Dalmacije ove su godine imali humanitarni karakter – planinari su u okviru svojih mogućnosti donirali sredstva za obitelj Mateje Lončar, teško stradale 16-godišnje stanovnice grada Solina, odlične učenice i rukometašice, koja se, pošto je teško stradala uslijed strujnog udara u kolovozu prošle godine, još uvijek nalazi na rehabilitaciji pa je svaka pomoći njoj i njenoj obitelji više nego dobrodošla.

Vesna Žizić

»100 žena na Klek«

PD »Dubovac« iz Karlovca prvi je put organizirao izlet pod naslovom »100 žena na Klek« sad već davne 1983. godine. Tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća izlet se redovito održavao, uz promjenjiv odaziv. Tijekom Domovinskog rata aktivnosti društva bitno su smanjene, a ta se tradicionalna akcija ugasila. Želeći obnoviti tradiciju, PD »Dubovac« je 2011. nakon duljeg vremena ponovno organizirao akciju.

Ove je godine izlet organiziran u subotu, 27. travnja, a sudjelovalo je 96 sudionika, među kojima je,



Planinarsko »krštenje« metlom klečkih vještica

dakako, najviše bilo sudionica. Po dolasku u Ogulin, s planinarskim smo prijateljima iz HPD-a »Klek« u kraćoj šetnji upoznali najznačajnije zanimljivosti Ogulina. Uspon na vrh po vjetrovitom vremenu nije bio zahtjevan, a po starom običaju, svi oni koji su prvi puta pohodili Klek bili su »kršteni« na planinarski način. Po povratku u dom održan je za sve zainteresirane dame kraći tečaj letenja na metli, za što su polaznice dobile i »vozačke dozvole za let na metli«.

Na povratak u Karlovac svi su sudionici izleta posjetili OPG Mišćević, gdje je bila upriličena degustacija sira. Uz izvrstan sir druženje je potrajalo gotovo dva sata.

Vitomir Murganić



KALENDAR AKCIJA

- 9. 6. 20. Antunovski piknik**
Krndija
PD Krndija, Našice
pldr.krndija@gmail.com
Stjepan Mravljinčić, 091/93-61-702
Branko Budimir, 099/81-00-050
- 9. 6. Dan planinara MIV-a**
Čevo - Podevčevo
HPD MIV Varaždin, Varaždin
hpdmiv@gmail.com
Ladislav Novak, 042/641-145, 098/67-98-602
- 9. 6. Pohod po Goranskom planinarskom putu**
3. dionica GPP-a, Tuhobić
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 15. 6. Lipanj u Lipiku**
Psunj: Lipik - izvor Točak - Rogoljica
HPD Lipa, Lipik
Josip Šuprina, 095/90-04-867,
josip.suprina@gmail.com
Vlasta Šepetavec, 098/362-181,
vlasta.sepetavec@podravka.hr
- 15. 6. Memorijal Boris Bogević**
Veli Brgud – Lome – Jelenjak – Veli Brgud
PD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832
- 15. - 16. 6. Međunarodni susret planinara željezničara**
Ivanščica, Belegrad
HPD Željezničar, Zagreb
Zvonko Filipović, 098/250-991
- 16. 6. Dan HPD-a Milengrad, Budinščina**
Ivanščica, pl. dom Lujčekova hiža
HPD Milengrad, Budinščina
Franjo Jagić, 098/557-095
Pl. dom Lujčekova hiža, 049/89-36-183
- 16. 6. Pinklec na pleča. 3. planinarski pohod od Svetе Nedelje do Okića**
Samoborsko gorje: Sveta Nedelja - Mala Rakovica - Cerje - Okić
PD Pinklec, Sveta Nedelja
pinklec.info@gmail.com
Željko Hajtok, 091/51-88-033
- 16. 6. Dan istarskih planinara**
Ćićarija
Istarski planinarski savez
Vladimir Rojnić, 098/366-101
- 16. 6. Dan sesvetskih planinara (Dan Lipe)**
Medvednica, pl. dom Lipa
HPD Lipa, Sesvete
- 16. 6. Dan HPD-a Zanatlja, Zagreb**
Medvednica, pl. dom Hunjka
HPD Zanatlja, Zagreb
hpd.zanatlja.zg@gmail.com
Vladimir Jagušić, 098/228-383
- 22. 6. Pohod Javorovom stazom zdravlja**
Zlatar Bistrica i okolica - Javorova staza zdravlja
HPD Javor, Zlatar Bistrica
Marijan Hajnić, 098/742-776
Ivan Šantek, 098/17-21-864, isantek@net.hr
- 22. 6. Tragom vitezova ivanovaca**
Ivanščica
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413
Stjepan Kuštelega, 091/76-34-655
- 22. 6. Ljetni pohod na Oštru**
Oštra
PD Željezničar, Gospić
Andrija Benković, 053/574-305, 095/84-27-203
- 23. 6. Uspon na Veliku Višnjevicu**
Ravna Gora - Lokanda - Velika Višnjevica -
Lokanda - Ravna Gora
PD Višnjevica, Ravna Gora
Goran Belobrađić, 091/51-16-278
- 25. 6. Uspon na Veliku Duvjakušu**
Dinara, Ježević - Modraš - Velika Duvjakuša
PU Dinaridi, Split
p.u.dinaridi@gmail.com
Vedran Huljev, 095/52-59-769
- 30. 6. Staza osnivača - Gradišće, svečanost na kući u kojoj je 1923. osnovan »Japetić«**
Samoborsko gorje
HPD Japetić, Samobor
www.hpd-japetic.hr
- 30. 6. Ivanje na Ivanščici**
Ivanščica
HPD Ivančica, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-833
-
- Ispravak**
U prošlom HP-a (5/2013) objavljen je pod naslovom »Đavolji palac« dio teksta iz knjige »Snovi o Eigeru« Jon Krakauer. Nenamjernom pogreškom u uvodnom odlomku nije navedeno iz koje je knjige preuzet tekst, a u nadnaslovu je navedeno da je tekst preuzet iz knjige »Bez daha«. Ispričavamo se čitateljima i izdavaču knjige na nenamjernoj pogreški.
- Ur.



FERRINO

www.ferrino.it

IZUZETNO LAGAN ZA SVE VAŠE IZLETE



220kg



CHAOS 2

www.iglusport.hr

